

წელიწადი
პირველი

7 ივლისი
1877 წ.

საბოლოო ტიპო და სალიტერატურო განყოფილება.

გაგონის ხუთშაბათობით

ხელის მოწმობა: ტფილისს, ჟიჟერიანს რედაქციასში, მთაწმინდის ქუჩაზე, შიშოვის სახლების ზემოდ. № 5 ქუთაისს, ანტონ ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკაში.

ჟიჟერიანს ფასი 1877 წელს.
— ფასი, გუგუნი და გუგუნიკვილი... 6 კა.
— სიგელი... 15 კა.

თუ საჭიროა მოათხოვს, უფლები გასწორებს და უფრო მოკლეს დასაბუთაო ცნობისწინა წესდებას. განსაკუთრებით კარგად და უფროს ქალებს.

სამედიცინო: I. საქართველოს მედიცინა — II. თბილისში. — III. საბოლოო ტიპო ზემოდ. — IV. მთაწმინდის წინა. — V. სიგელი — VI. ბიბლიოთეკის დისპენსარი. — VII. ზღაპრის მოკლედები.

— ჩვენ მოგივიდა შემდეგი წერილი: უნდა იცოდეს რომელია ღირსება ჩვენს ხელსაწყოებს და გვაკლებს იმისთანა სექციების, როგორც ის, რომ სხვ დაიწყო და ახ სხვ გვაკლებს მათზე (გლეხურად) უფლებს იმისთანა ხელსაწყოებს, როგორც მამასხვების, გზირების, ჩანურებისა და სხვ.

შეურველი. შეუძლია მითხროვონ ამერიკის პირველი ივლისიდან პირველ მომავალ თანგრამდე. ფასი ამ ქმების თვისა ოთხი მანეთია.

თუღონს ზმრის ერთს ხოჯელში იმისთანა დვისი რისხვას მამასხვების არის თურმე რომ დოკუსტ ვაზის შესაკრებით ხელსაწყოების მთავრობა, ეს კეთილ სინაღობა მამასხვების ჭრავების მომეტეულ ნაწილთა იმ ვაგებს, რომლებს ვაგრიც ხვდებიან.

საქართველოს მედიცინა

(კლასიკური სკოლის მიხედვით)

— ამის წინა დღის რისხვასებით სეტყვად რომ იყო, იგი ჩვენს საქართველოს მასწავლებელს არ უფიქროს. მშვენიერი მოსწავლე არის წელს ჩვენში. მგრამ ეს მოსწავლენ ჩვენს გლეხებს არ ამხარულებს იმიტომ, რომ ამ მოსწავლეს დაითმობენ საბოლოო და ზოგიერთ სკოლებში. სკოლებს წარამოგვინ ვაღაპო, ხელისუფლებს კი თავის უფროსად დატოვდა მიწებში. ახ ესევე საბოლოო ნების არ ამოგვს შინაგონის მსგავსად მხეი გამოატანან გლეხებში მინდვრით, სანამ ორ წელს წვიმა მინდობში არ დააღობენ. რაც ეს ზირი ჩვე ბოროტებს იჩენს, ის გამოატანან არ გათავდება. ეს ათა-თორმეტი წელია ინგლისის გლეხები მისხვად ჩივიან, მგრამ ვერაფერი განწყობს რა. ახლა კი მართალი დებობს გლეხებთან დემოკრატიული მოგონებებს ეს რისხვას-ტანჯვას თავიდანაა. ცუდად ამცოდნობის მიდგომარობა მის ხელში.

ესევე დიდობის დასამშვიდებლად რომ ხალხი მოითხოვს გასეთში, ამ მამასხვების სხვათა შორის გავსვენა ერთი ვაგნი, განა თუ იმისთვის, რომ ამას ჭრავობდა იქ წახვდა, არა—იმისთვის, რომ ადრევე მამასხვების დაქმნებოდა, — თუ შენ აქვდა არ დაკარგე, არ იქნება. ბევრი ახარ თურმე სხვაგვარად გლეხში, ბევრი თანში ქვს იცა, მგრამ ჭნდა დაქმნობილია თანების მამასხვების სამართლის მოთხოვნილებას! ეს ვიდრე არაფერი! რადგან ზირადობა წამოაბრძოვე მოითხოვს ხალხი მილიციის შესადგენით ერთ გლეხს თავისთან ბაღათ სხვა ტყვეს ვაგნი იქ. ესევე დიდობის დასამშვიდებლად რომ ვაგნი მოითხოვს გასეთში, იმავე კეთილ-სინაღობის მამასხვების სხვათა ვაგნი ახლა დადის ტანში გაგონისთვის. ახ რომ ამ მამასხვების განაბით ერთს და იმავე ვაგნი შეიძლება დარეკო ერთს წახვდა იმის ერთხელ უნდა გავსვენო ბაღათ და მუარეთი იმის

თან წავიდეს. კიდევ კარგია, რომ მეორეთაც ბადალი არ ტყუასენია, თორემ შენი მტერი—შესამეთაც რომ უფრადყო მოთხოვნალება, მამანაც იმსხვე მიჭეულებდა ჟობსა იმ განთლებული მამასხლდისა!

რინ გამაჭოარ, რომ მითრახით (მითრახით, თორემ ხილეს ვიღა ჩივის!) ნემსა ზემადული არც განხიბითა? თურმე ეს სულ ტყუელია ყოფილა! ანა მას თულებს მასრის ჩაფრებსა ჭკობით, თუ ეს ტყუელი არ გამაღვებს! ამ მასრის ჩაფრების ლეკხივანია არ სწერებულა ეს განხი, და ერთს მთავანს იმხვე სოფელში, სადაც ზემოთ ნახსენები განთლებული მამასხლდისა სუფევს, ერთი ხაწვლი გლეხი აუჭრებულებს მითრახით იმისთვის, რომა იმ გლეხს თავის ხილარაბისგანა თოფი არა ჭკობია, რომეცხვს იმ მოუთხოვნათ ჟარში დიდობის დასამშვიდებლთ.

„თავით არ იყო მშარია და ზედ დასხვს წყლითა“—წუხანა ჩაფრებისგან ნემს-ტყუებს და მამასხლდისებისგან ესეთი უსამართლობადა უნდოდა ჩვენი გლეხების ხანტრელს მდგომარეობას!

დ. რ.

მ მ მ ს ა მ მ მ მ

თურმე ლენრალი გვიმინს საღანლულიდამ დაბრუნებულა მგრამ მით უახისს აღებისთვის ზარბაზნის სრალა 25 თიბათვედი არ შეიწვარა, შემდეგ როდესაც ვიზავი მოუგადა, რომ მუხთარ-ფაშა მთელს ანატოლიის მიქრობით სოღანლულის მთიად დაიძაბ და ფრისიკენ წაბრედათ, მამინ ლენრალი ღორისმელიკოპის დინის ზარბაზნებში უკან დაუწვიდა რომ მით მის მიქრობის მოძარბაისთვის დაბრეკლება არ მიეცეს.

— ლენრალის ტრეგუგასოვის გუნდს სურფ-ოჩანესის ეზასუდ თითქმის სამასი კოალი შრისტიანების თავის შეფარებლობის ქვეშ აუფენია, რომელნიც აღაშკერტის ვაჭებიდამ გამოქვეყნდნ, სადაც აბშიბუსუკებს და ჭურბების მთელი სოფლები აუფარებიათ. ამ გარემოებას გუნდის მოძარბა დაბრეკლებათ სე, რომ ოსმალის ჟარი დასდევნება და შეწუება მიუწყებია. ამის მიხედვით ლენრალი ტრეგუგასოვი რა სურფ-ოჩანესში მისულა, კიდრე ბაიბეოში წავიდოდა, სადაც დიდ ძალ მტრის მოკლდა, უკეთ უდგინა ავითოფოთა, დაჭრილობა და ცხდის-სხლეკულა დასტყუვად იღირსედ წასვლა, სა-

დაც მივიდა კიდრე 25 თიბათვეს. სუთის დღის განმავლობაში ჩვენი ერთი აფიცრისა დაჭრილი და ჟარის-კრთა შორის მოკლულთა და დაჭრილთა რიცხვი 30-ია.

— 26 თიბათვეს ლენრალ ტრეგუგასოვი ბაიბეოთისკენ გასწრა, იქითვე წინა დღეს ლენრალის ქვლა-ლახისხის გუნდს მიამართულა.

— 28 თიბათვეს დღის რვა საათზე ლენრალი ტრეგუგასოვი იმ ოსმალის ჟარს დასტყუა, რომელიც ბაიბეოთის გასს გრეკუ (რიცხვით 30 ათასი). რვა საათის განმავლობაში ჩვენმა ჟარმა იერიშით აიღო ქალქის ანლო-მადლობები, ოსმალის ჟარა სრულიად დაძარცვა და გაჭყანტა. ამ ომში ჩვენებს დანახთ 4 ზარბაზანი, 80 ტყუე-სამხედრო ნივთიულება და ილაფი. ჩვენის მხრით ილაინ ცოტა ზარბალია თურმე, თუმცა ჟურ ნამდვილად ცნობაში არ არის მოყვანილი. ჩვენ ჟარს დიდი გულადობა და საქმე ერთსულობა გამოუჩინა თურმე. ბაიბეოთის ციხე განთავისუფლებულა და მისი შეცისონე ჟარი, რომელმაც გულმგურად აიტანა 23-ის დღის განმავლობაში მტრის გაცხს შემოდგომა, სულ ერთიანთ მივიდობით დასხნილა. რადგანაც ბაიბეოთი იხე ახარებულა თურმე, რომ მას არა ვითარი მნიშვნელობა ადარა ჯეს და ამასთანაც ოსმალეს უკულა ბაიბეოთში მისოჭრენი ამოუწყვეტილთ და ქალქი იხე აუგისათ მიკდრებით, რომ აქ დგომა აღარ შეიძლება, ამიტომ ერენის გუნდის ჟარი დროებით იღირსში შეკრებულა, საიდანაც საცა იხე სამხედარსედ გაავა.

ზემოსხნებულის საქმისათვის სელშეიფე-ნიმერტორს ლენრალ-ტრეგუგასოვისათვის წმინდა გიორგის ჯვარი მესამე ხარისხისა უბოძებია, და აგრეთვე მის მხედრობისათვის მადლობის შეთავა უჩებებია.

— 27 თიბათვეს ღაზკეი და აჭარლები ქვალანის ჩაიხედ მდგარს უარსულეს დასტყუიან, მგრამ ჩვენებს ტაფინტავთ და დიდი ზარბალი მიუყენებიათ.

ჩვენის მხრით 9 ჟარის-კაცი დაჭრილი და მოკლულია.

— ლენრალი ღორის მუღიჭოვი ზამისიკენ წასულა, მუხთარ-ფაშა სოღანლულის მთაში გამაგრებულა.

— ტორიოვადამ ამავე მოიღდა, რომ მოწინავე ჟარი ბლავანის მთის იქით გადსულა 1 მათათვეს სე, რომ თოფის სრლაც არ დასტყობათ. 2-ს თიბათვეს ლენრალ-გურვის ხარკო დაუჭრია (უზარდისის ჩრდილოეთით შიდა გერსტყუი არის) და იქ მუფოთი ჟარი 3000 კაცი გუფანტავს. ამ საქმეში ჩვენის მხრით ერთი კახსია მიკდრებულა და სუთი დაჭრილი.

— 28 თიბათვეს რუსის ჟარის ნიკოპოლის ციხე-სამაგრე (დუხიანის ნაპირს) აუღია; ორი ფაშა და 6000 ჟარის კაცი ტყუთ დაჩენიათ.

ეს ორივე ამბავი იმდენად შესანიშნავია, რომ ასე
 თუ ისე საქმის გადაწყვეტას მალე უნდა მოკვლიდათ
 უმჯობესია იმ მოწინავე ვინც, რომელიც ბლანჩის იმით
 გადასულა ჩქარა დედა-ჯარვად მოეწება და მამის ცოტად
 დაკვლევით აღრანსოლადაქვ.

საზოლიტიკო მიმოხილვა

საფრანგეთი.—1 მკათაოვას (19 თამათვის) მკ-
 მათონა ჩეუვლების მებრ გასრნაჲ ვარს, რომელიც
 ზარიში ვენასალში და ხალო-მასლო ქადაკებაში დაბან-
 კებაჲ უღი. თქმა აღარ უნდა რომ ამ განხილვად წრეულ უფრო
 მანეტრეული უფრადღება მიიქცას საზოგადოების ვიდ-
 რე სხვა დროს. ყოველი წყობილი წიგნის დება-ბოძა-
 როგორც მოტეხსენათ, ამ ფაშად ვარა და ყოველ
 მათვრების მოღვაწეობად, კეთილი თუ ბოროტი, ამ
 დება-ბოძებდ არის დამკრებული. რის იქედით
 ჭკრა პანდური მკამაგონმა ხალხის წარმომადგენლად
 თუ არ იმას იქედით, რომ ვარი ჩემენ ექსპაბო რ-
 იქელი ჭკანდით ამ ფაშად სხვა და სხვა მოხარხიელთ
 დასის კეტეპს თუ არ ვარს იქელი?

ამის გამოისობით, ცხადია რომ წყობისხეიულის
 განხილვის დღეს დიდი ხალხი დაესწრობდა ლონშინის
 მინდარჩედ: ვეუღას უდიდად გავგო თუ როგორ დასე-
 ღება ვარი მკ-მკაგონი და თვით მყოფრებელი ხალხი რთ-
 გორ მიიქცევა. მართლად და დიდი ხალხი დაესწრო. აი
 რას იწერება სხვათა შორის, ერთის ნეუმეტრის ცაკეთის
 პარიჟელი კორრესპონდენტი ამის შესახებ: უზოლიციამ
 არ ჩეუვლებრავი დონისიკება ისმარა შვიდობიანობის
 დაცვისათვის: 750 პოლიციის კაცი, 300 რესპუბლიკის
 ჭკითა ვკარდიის კაცი და 100 ცესნოსანი პულისის
 ტყეში იყენენ დაეჩეუღენი. თუმცა უზატით სიტყვის
 მხელად გავიგონება კაცი, მკარამ ხალხს რადღე ღელვა
 ეტეობოდა და წმეო მდგომარეობის ცხადი უკამოფი-
 ღება ისმარად. ღარს შესანიშნავია, რომ მარშლის მკ-მკაგო-
 ნის ხერათს მთავალი კაცი ჭყადდა (ფასი 15 სანტიმი,
 ა. ა. 4 კობა.) მკარამ მჟადეული კი არავინ იყო.

2/3 საათზე პრეზიდენტის ღოჯაში გამონდა
 მარშლის მუედღე. იმავე ღოჯაში იხსენენ საზოგადოე-
 ბის მადლდის სრახის მქეონნი გავმნი. მონარხიელთა
 დასის დემუტატები და სესტორები ცოტანს იყენენ:
 პარიკის მუენიშალის საზგოს წვენნი სრულებით არ
 იყენენ მიწეუღენი

სამის ნახეარწეუდ ვარც მოგოვება. მისი რიხეი
 სულ 25,000 კაცი იყო. პოლის მარშლიდ მობანდა
 თავისის ამაღთ. ხალხი ღუილით დასუნდა, არც რკუ-
 მარვოს რესპუბლიკას დაიხსნა, არც რკუმარვოს მარ-
 შალს. მარტო საოთიდილო ღოკეობამ ტაში დაეკრეს
 მკ-მკაროს და სმა დაბად ღამისეს: რკუმარვოს მარ-
 შალს. დანახენმა საზოგადოებამ, ხალხმა და თვით
 მხედრობამ სმა არ ამოილო (ამოპენ მთავრობამ წინა-
 დღეს ბანენს გასცათ, რომ მხედრობამ სმა არ უნდა
 ამოიღოსო.)

2/3 საათზე გათავდა ვარის განხილვა, საზო-
 ვადოება კამოფილია დარჩა მხედრობისა, რომელმაც დიდი
 წარმატება გამოიხინა, მეტადე არტოლეურამ. განხილვის
 შემდეგ მკ-მკარნი მივიდა საოთიდილო ღოკეობან და
 თავი დაეკრეს მითში მისხლომ საზოგადოებას. მისამე კა-
 ვეგ რკუმარვოს მარშალს, მკარამ ხალხმა მანდ სმა
 არ ამოილო, მარშალს ხალხი უკმეურად დასუნდა, არავი-
 თარი ხალხი ვერ მოაბოვა ხალხში და ისე წამოვიდა
 მინისკენ. მხოლოდ რამდენიმე კაცმა თავი დაუკრს.

იმავე დღეს მკ-მკარნმა შემდეგი ბანენა მიტესტა
 მხედრობას:

ვარის კენსო! მე მომიწონა თქვენი გარტონილო-
 ბა და ვარჯიშობა. მე აღრევეც ვიციდი თქვენის უფრო-
 სკვისაცან, რომ თქვენი გულომდგინე და მეცადინენი ხართ
 სამსახურის საქმეში.

რბის, თქვენ ტესმისთ თქვენი მოკალეობა; თქვენ
 ჭტრინობთ, რომ ხალხმა თქვენ მოკანდით თვისა უხერ-
 თესვის ინტრეუების დაცვა. რც უნდა იყოს, თქვენი
 იქელი მკაცრ, რომ იმ ინტრეუებს დაიცვით. თქვენ, დარ-
 წმეუღული ვარ შეკეწეთ უფლებისა და განონის მატკვის
 ცემის დღეებისათვის, ეგ ჩემედ არის მოხდობილი
 და მე ვასრულებ ვიდენ ბოლადამე.

2/3 შესანიშნავი ის არის, რომ მკ-მკარნი სემედ-
 რო ბანენაში პოლიტიკასც იხსენიებს. შესანიშნავია
 იმიტომ რომ მკ-მკარნი თავის დღეში სულ იმას იმა-
 სოდა, რომ მხედრობა პოლიტიკაში არ უნდა გაერთო-
 სო,—და ელად კი თვითონ ამბობს, თქვენ შემეწეითა
 პოლიტიკის წამმარვაში.

ამ ფაშად საფენკეთში უგლა იმას კითხულობს
 თუ როდენ მოხდება ახალი პალატის აჩქენი. რესპუბ-
 ლიკურებს უნდათ, რასკვირეკლია, რომ რც შეიძლება
 ჩქარა მოხდეს; მთავრობა კი ცდილობს ატემა როგორმე

დიდსანს გვეყოფო და მით დრო შევიზინხო ჩემის
საქმის წარმართვისთვისო. მეგრამ ამბობენ, რომ ჭერ-
ცოცს ღვას უნდაო არჩევანი მალე მთავრდინხო. ჭერ-
ცოცს ღვას ვითომ ამბავი მოსვლიდავს სამსვლავს გა-
რეთიდავმ, რომ ეკობიანის სსს ლმწიფიკობის განზრახვას
წესით მომავალ საქმის განსვლას სარგისთვის მიანდობო-
თუ მის განზრახვით მოავლობას და წესდები განწესდებო-
ქმნიდავო. ი. თუ სხვების წარმომადგენელი ეყოლებოდა. ხ.
იმის გამოძახებით ამტარებს თუთმე ჭერცოცს ღვას
არჩევებს. გასული „Temps“ ამბობს, რომ არჩევანის
სვეტიმბრები მოხდებაო.

ყოველი მოთხოვნა დიდ ფასად ფუფუნება, რომ რომ-
ტორები სხვის თავისი მოსარწმინ ამოხარჩევინოს. მეგრამ
ერთგვარეობა უხვადრთავს ცხას. მიანდრთავს შორის,
როგორც მოტანსკებთა დიდი განხილვებებია. ამისთანავე
განხილვებებია მოკლას მოთხოვნას მისინ, როგორ თავის მო-
ხარჩევას დასასვლელს ამოსარჩევად. ვის დასასვლელს სხვის
წინაშე ღვას მოკლას, ორდენებებს თუ ბონანსტრ-
ლებს? ვისის სახელით წარმოუდგება მოთხოვნა სხვისს?
ჭრტორები ბრძოლა ცდილობდა, რომ ყურფორებით მე-
მაგონის სახელით გამოსვლიყო მოვლანსვლად, მეგრამ სხვა და
სხვა მოსარწმინებებამ ამხელ თანხმები არ არ. ხ. რადგან
ყოველთვის მოთხოვნა უნდა რომ არჩევანი შერტო მის სასარ-
გებლად მოხდეს და მოლოდინ თავისი საკუთარი მომხრე
გაიყაროს არჩევანში, რა მნიშვნელობა ჰქვს მე-მაგონის
სახელსა? მისი სახელი მომავალში რას მოასწავებსო?
მე-მაგონობა უჭირს ხიტყვას და ამ სახელს არავითარი
შევიღობი მნიშვნელობა არა ჰქვსო. მოთხოვნამ რომ
უთხრას მე-მაგონის მომხრე ვინმის ამოხარჩევას, სხვისს
შეუღობი უნდაუნოს—ვიინ არ იყოო მე-მაგონის მომხ-
რეთაო, ვინ გავლდებო მე-მაგონის—ამხელდინან არ გამოტო-
ნიაო, და ამის შემდეგ სხვისს რასაკვირვებელი ამოხარჩევას
მსვლ უნდადებებს, რადგანც იმით სვლავ არ გავმძრე-
ვითი მე-მაგონის წინაშე მდებ. ხ. ამში მდგომარეობის მოთ-
ხოების სიუღურე და უღობობა, მეგრამ რად უნდა უსაბუთო
და უსფუფუნო იყოს მოთხოვნის მოქმედება, მის ერთ-
დროე ჰქვს შევიღობი და შეუწვევლია რომელსაც შეუღობიან
მოჭვიდოს სვლი, როგორც განზრახვით ნიადგებულ დგომ-
მოჭვიდებდა. ეს დროე ძალა, თითო-ბრძოლად და მფარ-
ბული. ძალაობის სხვა რა საბუთი უნდა? თვისის თავის
საბუთი თვითონ არის. მე-მაგონი ტყუილად ვი არ

უხარება მსვლდობას: თქვენ შეიწვევითო რომ ჩემი დანი-
სვლილება ბოლომდამინ ვაგსრულიყო. ხ. სხვა ჭკობით
საკმაგონს რაში მდგომარეობის მისი დანიშნულება?
მ. შინ, როგორ მოსარწმინებლის შორის განსვლილებებ
და უთხრისობებებს ჭსუფეებს და უვლად მოლოდინ თავის სარ-
გებლობის ეძიებს რესპუბლიკებში მტკიცე თანხმობით
არაინ. ხ. რას იწვევებს რესპუბლიკებთან შესახებ „Inde-
pendance Belge“-ის გორბეკონდრეცო:

შემაგალი წერილი წავიკითხე გადაწყვეტილების მა-
ღალის დეპუტატთა მიერ გამოცხადებლი სხვა და სხვა
დებარტამენტადმი. უვლანი დარწმუნებულნი ვინ, რომ
მეგრამ რესპუბლიკებში სელიგორედ იქნებან ამოხარჩევანი.
უვლანი ის შეუღობებს ჭსუფეებს, რომელიც ძლიის ნი-
შნისა. არავის უჭვიც არ შეჭანბრება მისსვლად რომ რეს-
პუბლიკებში გამოხარჩევებენ. უვლანი წერილები ამტკი-
ვებებს, რესპუბლიკებთან შორის მტკიცე განწმობილებას.
თვითველის ამოსარჩევის ჭრტის შესახებ მოლოდინ იმის
ჭკობითუღობენ რესპუბლიკებთან თუ არა, და ოღონდ
რესპუბლიკებში ვი, იყოო, რა იყრისნად უნდა იყოს მისი
არსი, სულ ერთია.“

სმარბი.—2 მეათათვეს (29 თებათვეს) დიწყო
მოქმედება სკუპტინამ. მოთხოვნა მიღანში წარმოტანებ
სიტყვა, რომელმაც უწინარესს ღვას არა ის დავლია, რომ-
ელიც დასვლას სკუპტინამ თავის გავტომობის საქმის სი-
სრულითვის. იმედი მქვსო, რომ ისტორიის უნასანვლეს
ომის სკუპტინებისს ჭკობით, დირსუღობად მოხარჩევნისო.
დიდის იმედი მოველოო, რომ დაღვრული სისხლი ნა-
ყოფი მოტანსო აღმოსავლეთის ქრისტიანთა და კატო-
ბრიკებისათვის. მოთხოვნა მოავლობა მისწვლითა ის სიტყვა
რომელმაც წარმოტანება მან ოსმალეთთან მოთხოვნის
დროს, სახელდობრ ის, რომ ქრისტიანთა ბუდი ამ ვმად
უფრო ძლიერ სვლიდა. ეს სიტყვა გამართლად ვიდვ-
ჩქინთს სამხრეთითა დასვლას,—ეს სიტყვა მოთხოვნა,—განზრ-
ხისუღობებულ—სვლიწმინდის დროში გაშლილია. მის იმე-
დობის რატონების დიდებულების მომხარჩევან რუმინისში მომ-
ქმ სანტრელი შემოსვლები გამოტანსვლების მისთვის ჩემის
სხვისის მეტიერ მადლობა ძლიერის მიხარჩევლობისათვის,
რომელიც აღმოაჩინა მან ჩვენადმი წარსულ ომისწმინ-
დროს. მე წრფელს მადლობით ვაგსრული ვი მოვლო-
ბის და უღობ მოქმედ სვლიწმინდის მიხარჩევან მადლობა

გამოცხადება თვისის ჩვეულებრივის წყალობითა და ამის-
თანავე დამწმენქნარა იგი შემდეგ შეიძლება იხრუნავს სერბის
კეთილდამკობარობის თვის და სერბის ტომობისთვის
ყოფილი დემოკრატიული თვის სერბია ამ ვაჭარებ-
დენად უბედურათა რომ შეესიდა მსოფლიო მშვიდობის
ნობის საქმეს დადგას, მაგრამ რაც უნდა იყოს ჩვენ ვარ-
შეიძლება იმისთანა საქმეებზე ხდება, რომ სამშობლოს სიყუ-
თუ მითვისებვის ჩვენგან დაუგროვებელი სიფხამადგას, ამის-
თანა მინიმე მოვლენათს აღსავსე დროს, ცნობილი მითხრო-
ვება ან რისიმე წინ დაუხდავად უახსენი დასწრებზე შე-
დგეს მომსახურება ჩვენთვის, შეუწყველ და ცოცხალი უნდა
თქვინი გონიერება და მამულის მოჭარბობა, და ამის გა-
მა იმედი მაქვს, რომ ამისთანა განხილვით აღსავსე
დროს ურთიერთობის ერთობის და ჩემს მთავრობისთან
თანხმობის არ დაწინაურდეს და მით არ დაუგროვდეს სერ-
ბის იმ მხრის სიმძლავრეს, რომელიც შერბის მანამ ით-
ვლება მსხვერპლის დადებითა.⁴

— ერთი რუსული გაზეთის კორესპონდენტი იწუ-
რება კვირდგან: რა თუ იცნ სერბის საქმე გარდაწყვეტი-
ლია, ე. ი. თუ იცნ სერბის ნეკრატული ტესტს ან აქვს
მაგრამ მანც მომავალი სუბსტიანა (იგი რომელიც წყალობით
მოკისხნიეთ) ცოტად თუ ბერად ამისთვის პოლიტიკის
მამდევრის საზოგადოებას. საზოგადოებას ახრით მთავრის
მდინის მდგომარეობა ძლიან შერეულია და რომ თავი
გადიწინოს იგი იმუდგებულ იქნება კლანდელი სპი-
ნისტრო გადაყენოს. გზაყურად ვაღიერ, დაწმინებული
რომ იყოს, და იმედი მაქვს სხვის შევიდნის სამო-
ნისტროს შევადგინო; მაგრამ მიღწის ესმის, რომ ამ გუ-
რის სამინისტროს შედეგის თითქმის შეუძლებელია და
ისევე რისტინის კალთას დაიჭერს. თუ იცნ რუსეთის მთავ-
რობა ქვეყნობის მიღწის, მაგრამ ეს წყალობა მსოფლიო
იმისთვის თუ გამოადგება, რომ იმის გათავისმდე ტან-
თუ შეწყვეს, თორემ სხვათერე ვა არ იყოს არ შეიქცე-
ვას ამის მიღწის ექვს შინაგანში შესვლიდნის იმის-
თანა შეიქცევა მომავლის, რომელიც იმედიით დაწლი-
ბას მისთვის შესაძლოა. ჩვენსოგორიელთა გამართლებად დიდ
ქნებას აძლევს სერბის მთავრის და მის მთავრობის
სერბიელთა შორის თან და თან მატულობს ჩვენსოგ-
ორის მთავრობისადმი თანხმობის და სიყურადღ-
ებო.

თუ ეს ყველა მართალია აღსრულის არ უნდა უყვირ-
დეს რომ მიღწის თავის ქვეყანაში სახელი გაქსტისა.

წამილი ამავეში. — ინგლისი Indépendance Bel-

გის- ტრანზიტონდამ ქსურენ: უწყისასწილია ამბები მ-
ლიან წყურებენ სხვათადგებას, მეტადვე არსებენი, სა-
დაც დიდი დასრეულიობა და უშინანთ მსხვერპლად
მდგომარეობაში არ წაგრძელებს ეს მით უფრო შესაძლე-
ვლია, რომ ვინა თითქმის ნაწყენად უმბალო გულყუ-
ბისაგან არის შეიღვარნი, რომელიც თავის დღეში ცუ-
ელი არ უნასვდეს და რომელიც მსოფლიო კლანდელია
საქმეობად თოფის ხმარებას. თუ რუსებმა დასრულებს
იგვარის გარემოებით, შესაძლებელია, რომ ერთის თავის
უანძელობაში არსებობს მიუღწევი და დავიდათაც აიღებენ,
რადგანც ეს ქვეყნი ვარცა უაქრობად ვინა ვერ გა-
მსურდება. მაგრამ თუ მუხთარობის და დაბრუნების რ-
გომად რუსის ვარც და სპის მსოფლიო კურთხე შეუწყნებს
სრულდელის მიღწეობად, მაშინ სასძლებს უფრო მე-
ტი იმედი უქნებათ გამართების ვიდრე ესა და რადგანც
ყოველ დღე ახლად იმედი ვინა მისდით. სასძლებს დი-
დი იმედი აქვსთ ქურთების ვარცა, რომელთა მოხა-
რეობად და წასასადესებლად ქურთისტანში გაგზავნილია
მატრო ბუი, ბუდიტ-სანისშვილი.

ქურთისტანი, როგორც ყველა ელს ხაღისთა ქვე-
ყანა არსდნოს არ ეთფილას წესიერ სახელმწიფოდ გან-
წყობილა. იგი შეიღვარა რამდენიმე ტომთაგან, რომელ-
ნიც ცალცალკე ცხოვრობენ და ყველას თავთავისი მო-
თავე ჰყავს. მაგრამ, ყოველთვის ამ მოთავეთა შორის
ერთი რომელიმე გამოიხდებოდა და უფლებას დაიბრუნებ-
და სოფელ მთავს ხაღსსე. ამ ვაჭად ქურთისტანის ერ-
თი ნაწილი სხარსეთს ემორჩილება და მერევე რამდენის
ის ტომნი რომელიც სომხეთის ხაღის არიან მოსახ-
ლებულნი სწან-თისგან არიან მიჩვეულია, და რომელნიც
ამ ორთა სახელმწიფოთა საზღვარ შეესტნობრობენ
იმით ვი ელს ხაღის ჩვეულებას შერბით. ქურთობის
დღევესაგანით და ცნობით იყუბობან. სხარსეთის
და ოსმალეთის სახელმწიფოთა ემალეობან სხარს ან მი-
გვამინობა. ბუერული გაგზავნიან სომხეთის მამდელის
ვინა მითთა დასამორჩილებლად, მაგრამ ვერ გაუწყობა
რც: რა ვი ვარცა განხრუნდებოდა, ქურთობი ისევე თავისს
მოქვეყნობდნენ. თუ იცნ ქურთებს მიღწის უწყინთ ცნობ-
და, მაგრამ თავის სიტუაციაზე ვი ვარცა დგანს. 1881 წ.
ქურთებმა თვითთა მოთავეს ბუდიტ-სანის წინამძღობ-
ით რამე აუტუტეს ოსმალეთს.

ამსჯილეთა მანამ 60,000 ჯარის ცხვირს ვერ ვაკეზებენ ჯერ. დამოწმებულია ბედი-სახიზი რომელიც ბოლოს დასტურდება და განდობი გარდასახლება, სადაც გარდაიცივლავა გადმე. შეიღია მისი ბაჭირ-ბეი სტამბოლში გაზარდა

ესლა ოსმალეთი ჰინდილობს ბედი-სახის სახელით ისარგებლოს და მის შეიღის მოაგრეთების გუბერიათა შორის რაც შეიძლება მოაქრებულნი ჯარია.

— რუსულის გაზეთის „Новое Время“-ს კორესპონდენტი (რუსი) კენიადმი იწერება: „რუსიის ხალხის აღვილება დიდ უნარდებებს იზიდავს, როგორც ჩინის განბნეთიასს აგრეთვე სასოციალუბისაც. ვეტერნულში ჩვენი კი წარმოადგენს რაკვარ მინიჭარობას აქვეყნ აქამ აღვილებს. ჩეივლინი, რასაკვირველია, დიდას თანაგონსობის დიწისი არანს, და რასაკვირველად სახისარულია რომ აგინი ასე შეგობრულად გავწავნივს ხელს, მატრამი მისიც ამ ეკარი მომარბას ამ ჟამად ჩვენითვის მიუწებულა. მანსლავ ომის მოვლანდებს შემოდან აქ ისე განარისხნას მოვარბა, რომ უსაქმო მდგომარეობიადამ გამოიყენდეს და ხელში იარაღი ავლებიანს. სავაიანთა გერტომობის ეპილეირება ვესტრიაში არც კუნრთავლებს უხდათ და არც ნეწენეს; ამიტომ ამ საქმის აღმას ამ ჟამად გვინებ; უდრო-უდროა. ზენი ჟერ ღუჩაიხედ უნიდა ევათოვით ჩვენი ანგრობები, იქ კიდევე ბეჭდი შრომა და ღაწელი მოვკელას.

ბოლგარიის დეჟერს ხომ ძნელია, ხოლო მისი მომართვა და უნობითი შეკეპშირება რუსეთთან უფრო ძნელი იქნება. ამ სიმნდლის მიხეცი იმამა შდგომარეობის, რომ ბოლგარიის განთლებულნი წინა-განნი არ ეხლობათ რუსეთის უნგარბასს და ვინც დღეს თავის ჰსრის რუსეთის დროსა წინაშე იწება სვად ჩვენ წინა-აღვიდებენ. საქვე იმასხედ იქნება დამოკიდებული თუ როგორ მოვახერხებთ ბოლგარიის განწყობას და აღვიგინებას.

ბოლგარბაში ამ ჟამად, როგორც მოგვსხუტებათ, რუსის მმართველბააა შემოდებულა და დროებით თ. ჩერკასკი არის დანიშნული გუბერნატორად.

ამ სახვის შესახებ გაზეთის „Times“-ის კორესპონდენტი ბუნარტოდამ იწერება: „როს ჭადვამაც შეიღის რუსის ჯარი ამ წამსვე მუნდინადული რუსუბობილებს იმართება მშინი, სასტროფა და ტინსოკო ჰრისტიანთა უფროსან ჭქვემდებარებათა კიდეც, რომელიც თვითონ მდგომარბობთა მიერ არიან ამდინეულან.

ბოლგარიის სათეო მმართველობა ტინსოკოში იმართება შინდ შირთ. ჩერკასკის ზედამხედველობით.

ბოლგარიის მმართვეს აწეიებენ საჯოართა განრთხის მისეღვით ასელი წესდებულება დამუდრებულია საფრანგეთის განახლებზე და იმ ცვლილებათა შროგარმამხე, რომელიც სტამბოლის კონფერენციის მიერ იყენენ შემუშავებულნი.

— ერთს ვესტრის გაზეთში სწერია: „სრულიად პართლებს ამას წინად ეკარდნილი ხმა, რომ სერბიას და რუმინიას ერთ-ერთმხეთის შორის შინობა დაუღვივთ შესახებ ჯარის სერბიასზედ ტაქიისს და სერბიის ომიანობაში მონაწილეობის მიღების. ამ განწილეობის მიხეციის ზოგან ადვილია. თვითან ოსმალბი მისეღვნი ამიჩეხეს, რადგანც ოსმან ფაშა უსათოოდ ეღება დამიწროს ნეგობტინი და სნებ ადგილბა მდ. ტიმოჯზე, რომ როგორმე გზა შეუკრას რუმინიელბს. ომის მიხეციც ეს იქნება.

ამას რუსული გაზეთი „Новое Время“ შემდეგ შენიშნის უმატებს: „ამ საქმეში რუსეთი სრულით არ აწღვეს თავის სტრეას, რომელიც ვესტრიას მისცა სერბიის ნეიტრალიტეტის დაცვის შესახებ, რადგანც რუმინას სრულიად თავისუფალია და თავის მხრით შეუღლიან მოხაკე მოიპოვოს. თუმცა ეს ბოლოს სულ ერთი ებმოდის; მან გრამ დეპლომატიური ფორმას რომ დარღვევულ არ იქნება; სახელმწიმი ოთხთა შორის საქმეც ეს არის. ალაღმართლობა ურველ საქმეში საჭება.

— ინგლისურს გაზეთს „Standard“-ს ბერლინიდამ დებებს მოსვლია; რომელიც ამბობს, რომ ოლო როსსელს, ინგლისის ელჩს გერმანიის წინაშე, უთქვამს თურმე, რომ ინგლისი არას დროს არ ჩანუშდებოთ თუ რუსეთი სტამბოლს დაიჭერს. ბისმარკს მიუგოს თურმე რომ სტამბოლის დაჭერა უკეთესი დონისიებაა იმისათვის, რისათვისაც რუსეთმა ომი გამოაცხადა.

— გაზეთი „Голос“-ს რაკვარადამ დებებს მოსვლია; სადაც მოსხენებულია რომ სერბიას და ჩერნოგორიას ზავი შეეკავთ ერთი ერთმანერთში და მიღანს და ნიკოლოზის ხელაც მოუწერთათ. მართალია ეს ამბავი თუ არს დიერთს უწესი.

— შარბივად იწერებინ, რომ არჩეიანი საფრანგეთში 14 ოკტომბერს არის დანიშნული.

მეზაპრის წერილები

სენატორად

22-ს მკათათეს 1873-ს წელსა, ქუთაისილამ შუადლისან ლენხუმისაკენ ვაემგზავრე; იმავე საღამოს სოფ. ნიკორის-ბოლოს მივტანეთ. ჩემთან იყო ერთი ჩემი მეგობარი, რომელიც ჩემსავით განარებული იყო სენატის ნახვისათვის და რომელიც უყველეთის მზათ იყო ამ გვარ მგზავრობისათვის; ორი კაციც ვეახლდა ჩენს, რომელთაც კლილამადინ ცხენები გვაქირავეს, და გზაში ჩენს ერთი იმერელი მოგვეწია, იმავე ლალაშს მიმავალი. ქუთაისილამ მოყოლებული ნიკორის-ბოლომდინ მშვენიერი გზა მიადევს რიონის ხეობას, ამ მდინარის მარჯვენა ნაპირზედ. ეს გზა კარგათ არის მოსსეთ დაგებული და თუმცა კი ცოტათი ეიწროა ეკიპაჟების სიარულისათვის, მაგრამ, ცხენოსან კაცს—უკეთესი გზა არ უნდა. მავ იმერელმა გზაში ბევრი გვისამოძინა; რაღაც ნაირ ფერის ჯორზედ იყო დასკუბებული და წახრილი და ჯორსაც კულად ნადრისაგან გადაქუბო ჰქონდა. როცა დეზუს შემოჰკრავდა თავის ჯორსა ეს იმერელი, კულს ისე ვაპაჩუდა ჯორი, რომ უნებურათ გავაკონცებდა ხალხმე. გზაში, ამ ნაირი შექცევა ძალიან სასიამოვნოა, დაღალულობას ეეღარა გრძნობს მგზავრი. სულ ხმა გაუწყვეტლათ ლაპარაკობდა ეს ჩენი იმერელი; ენა არ ელაღებოდა; ზოგს ზღაპრებს და ანდაზებს და სხვა და სხვა ამბებს გვეუბნებოდა. უმეტესად კი ტყის კულიანებზედ ჰქონდა მუხაიფი, რომელიც ვითამ იმ ალაგებში უნახავს მაგას, საცა ჩენს მივიდიოდით. ბოლოსა ჰსთქვა, რომ ჩენს ამ კულიანებს „ჭინკას“ ეცხებით. იმ წამსვე მე აზრში მომივიდა, რომ ეს იმერული „ჭინკა“, უსათუოთ მიმუნის გვარი ნადირი უნდა იყოს, იმიტომა რომ, აფრიკაში არის პატარა მიმუნის, რომელსაც იქ ეძახიან „ჭინკოკა“ ანუ „ჭინკოკა“, როგორათაც იქ იმერეთში, ჰრქმევიან. ვინ იცის, იქნება მართლა ეგ გვარი მიმუნია იპოვეზოდეს კავკასიის ტყიან მთებში?—თორემ რათ იქნებოდა ამ სახელში მაგისთანა ახლო მგზავსება, და აფრიკანების სიტყვა „ჭინკოკა“, „ჭინკოკა“, ჩენს ენაში საილამ შემოვიდა,

თუ არა იმ მიზეზით, რომ აქაც ყოფილიყოს აფრიკის ნადირი.

სანამ ღამის სათიებელად სოფ. ნიკორის-ბოლოს მივიდიოდით, გზაში კარგათ შემოგვიღამდა; და ეს იმერელი, აკი ფროხალი არ ყოფილა, სულ ხან ჩემს ცხენს ეხახუნებოდა და ხან ჩემს ამხანაგის ცხენს; უკან დარჩენა ან წინ წასვლა და განზედ ვადგამაც ემხიოდა თურმე. როგორც რომ ჩამეხმა ტყიან შემოგვევლოდა, ან ფოთელი შეიყუევოდა ან ხე დაიჭრაიქინებდა, იმას სულ ჰინკები ეჩვენებოდა. ძრიელ სასაცილოთ კი ავიგდეთ ეს ჩენი მამაცი იმერელი და ძრიელაც შეგიფხუტიანდა, მაგრამ შიშმა და სიფრთხილემ ვერ მოგვაშორასხებთა შორის მავან ერთი გასაკვირველი ამბავი გვიამბო.—1872-ს წელსა, რიონის მარცხენა მხარეზედ, სოფელს ტყეშის მახლობლად დიდ და მაღალ კლდეზედ მისი სიმაპრის თხები ყოფილან სამოკრად გარეკილი. დარჩენენ თხები იქა დიდ ხანს, და მარტში თოვლი რომ დაინძრა და დენა დაიწყო იმ კლდიდამ, სამი თხა, დიდ თოვლის ზევეს ხრამში ჩამოჰყუდა და ესლაც იქ არიანო. მამს, მას შემდეგ წელიწად-ნახევარი გავიდა. ესეც უნდა მოგახსენოთ, რომ როცა ამ იმერელმა ის ადგილი დაგვიანახა გამოღმიდამ, სულ უნაყოფო და უშალახო, ტიტევილი ადგილი ყოფილა. ჰალბათ ამ თხებმა იქ ბალახიც იპოვეს და წყალიც მთელი წლის განმავლობისა, რომ იმდენს ხანს გასძლეს იქა. ჩენს პატარა ღურბინდი გვექონდა, ბინოკლს რომ ეძახიან, და იმითი ცხადთ ორი თხა დაეინახეთ, და ისეთ სიშორეს არიან რომ თოვლის ტყვიადერ მიუწევს და ისეთი ადგილია, რომ კაცს ვერაფრის ღონის ძიებით იქ მისვლა არ შეუძლიან. ჯერ, ამაში ვასაკვირველი არა არის რა; საქმე იმაშია რომ, ამ თხებს რაღაც ნაირი მფრინველი არა სშორადება; ზაფხულს და მფრინველებს თავის ბუდეებში ბალახი შეაქეთ და ახლო-მახლო პატარ-პატარა ბუდეებზედ იწინახენ ბალახსა საზამთროთ. ზამთარში თხა ამ ბალახით ირჩენს თავსა, და მათი განავლით კი—მფრინველები ძღებინან; ერთიერთმანეთს ეცმარებინან საკვების შოვნაში. რა მშვენიერი ბუნების დაწყო ბილიობაა!?!? ბევრი მარწმუნებდა მე, რომ მარტ-

ლატ არის იმისთანა მფრინველი, სახელად „შურ-
თხი“, რომელიც ჯიხეთან ცხოვრობს და არა
სშორდება, რომელიც ზაფხულს ბალახს უმზადებს
და მანადირე და ნადირისაგან აფრთხილებს ჯიხესა
მანადირეებმა მიიხრეს, რომ როდესაც ჯიხეზედ სა-
ნადირობით მივლეთო, ხოლოდ იმ ბალახის თვის
ბუღუღობით მივაგნებთ ჯიხის ბინასა; და ხში-
რათ ეს შურთხი, როცა მონადირეებს დაინახავს,
რალც ნაირათ დაუშტევენსო და ეს შტენა ჯიხესა,
აფრთხილებს და გაგვეპარება ხოლმეო, იმისთანა
მონადირეებმა მიამეს მე ეს ამბავი, რომ იმათი სიტყვა
შე, რასაკვირველია, ქეშპარტად მიმანია.

ეს ჩვენი იმერელი კი გვიმტკიცებდა, რომ
კულიანება ინახვენ იმ სამ თხასაო; ამ კულიანებს
იმერლები ჰქვინას ეძახიან და მებრელები—ოჩი-
კოჩი“.

ლამე, ნიკორის-ბოლოს, რომ მივატანეთ,
უცუე შეგვაყენა რალცამ. რა არის? რა ამბავია?
ვიკითხე რასაკვირველია. თურმე ერთ დიდ ხილს
ზივადქვით, დიდ-უშეივლებელ სრამზედ, და ზედ
შუა გზაზედ ამ ხილს თავში გადარაზული ჭიშკარი
ყოფილა; იმათანა ჭიშკარი, შლაბაჟუმს რომ ეძახიან.
მაგრამ სულ მთლად დახურული და ფიცრით აკრუ-
ლი ყოფილა. მე გამოვიკირდა ამ შლაბაჟუმს აქ რა
უნდა შეთქი. თურმე რა ყოფილა. დაბინდდება თუ არა
ეს შლაბაჟუმი იცვლება კლიტეებითა, რაზედითა ისე
რომ ეერაფრის ღონისძიებით მგზავრი ვერ გააღებს
და ყოველთვის ხილს მცველმა, ყარაულმა, ანუ „სტო-
რაჯმა“, როგორც იქ ეძახიან; უნდა გვიღოს კარი
მგზავრსა და გაატაროს. თურმე რა მისწინებლობა
ჰქონია ამ კარს? რადგანც იმერეთში ხაირაპარიებიდა
ცხენი პარიები ბერნი აზიან, და ამგვარი ქურდობაც
განშირებულა, ეს ხიდი ქურდას გზას უქრის. შესკუ
პდება თუ არა ცხენი-პარია მოპარულს ბედაურზედ,
მამონათვე გზა-გზა ღიჩხუმისაკენ გაქანდება; უცებმი-
წყდება ამ შლაბაჟუმს; რალც ქანს? უკან თუ გამობრუნ-
დება; მღევარს დაეტყვება, რასაკვირველია თავის ნა-
პარავს თავს მიანებებს და თავით ფეხ-და-ფეხ გაძვრება
ხილზედ და წავა თავის გზით; ნაპარაგი საქონელი
კი აქეთკენა რჩება ქურდი აქედგან ვერსად წავა;
თუ ცხენს თავი არ მიანება; მარცხნივ საშინელი

დიდი კლდეებია, მარცხნივ საშინელი ხრამი და
გივი რიონი. რასაკვირველია თავისი თავი მოპარულ
საქონელის თავს ურჩენია ქურდას, და გაიპარება,
ხან-და-ხან კი ისეა ეს ჭიშკარი, რომ კაცი შიგ
თავს ვერ გაიძვრენს ხოლმე, და ამ შემთხვევაში
სწრაფათ იქერენ ქურდებმა. ამით თავისი კისრის
აბოლებს ურჩენიათ, თავის გადაჩხვის მაგიერად.

ამ გზაზედ, ჩვენ რომ მივიდოდით; ღამე არა-
ეინ დადის; ფრთხილობენ. ისეთი ბნელა ღამეა ამ
ადგილებში, რომ თუ არ გაქირება, ძვირად გაბე-
დავს მგზავრი სვირობას. ვინმე ცხენი-პარია თუ
გაიღოს, ან ჩვენისთანა დაგვიანებული მგზავრი
შუალამე კარგა ხანი გადაცილებული იყო, ჩვენ
რომ მივადექით ამ შლაბაჟუმსა. ბერი ხანი ეე-
წვალენით და კარგა ხანს ეუბანოდით ხილს მცველს,
რომ გაეღო კარები და ჩვენ გავეტარებინეთ. გა-
მოვიდა ბუტ-ბუტითა გამოგვიტონა ჯერ ეინა ვართ,
ამ ღროს რათ მოვიღვივართ, სად მივალთ, ცხენები
ვისი გეყავს და მე რე, ბოლოს, როცა დაჩქმუნდა
რომ ჩვენ ავაზაკები არ ვეყავით, გავატარა და
კოტა მძიმე-მძიმე სიტყვებით თან მოგვადევნა. ამ
ხილს რომ გავსცილდით ჩვენ ღამის დასადგომს
ბინას მივადექით ნიკორის-ბოლოს დუქანში, რიო-
ნის პირზედ. შევისვენეთ თუ არა და კოტა ვაზამიც
შეეკბინეთ, როგორც იყო ერთ პაწია ოთანში,
უფრო გალიაში, დასაძინებლათ მოვთავსდით. ეს
ოთანხი თავისი კედლებით და ქერით სულ სხვა და
სხვა ფრის ზოლიან ქაილ-ქიქელის ქალღმერთ ყო-
ფილა გაკრული (შპალტეობითა) ისე რომ სულ
თვალსება გეჭიდა და ენაზობდი რომ ამ ოთანში
შევიდი, მაგრამ რა უნდა გვექნა, სხვა ოთანხი იმ
მედუქნეს არა ჰქონდა, და გარეთ დარჩენაც არ
შეიძლებოდა წვიმისაგან, რომელიცა მთელ დამესა-
საშინლად ჰწვიმდა. ძილი არ მოგვიღოდა და და-
ვიწყეთ ღაპარაკი და მუსიკა. იქვე ერთი მგზავრი
ღიჩხუმელი დავიცვანათ, რომელიცა გვიამბო შემ-
დეგი ამბავი.

რიონის მარცხენა პირზედ არის დიდი-მალაღი
მთა-კლდე, და იმ კლდეში დიდი გამოქვა-
ბული მღვიმე; იმ მღვიმეში ყოფილა კაცის ძეღვე-
მი, სიგძითა ხუთი არშინი, ვითამც, რამდენიმე

წლის წინათ, რუსეთიდან ერთი მდიდარი ქალი მოსულიყოს იმ განზღრახებით, რომ ამ მღვიმეში უნდა შემძვინკარო. გააკეთებინა დიდი უშველელბელი ხის კიბე და ამ კლდეზედ მიაყუთებინა. თვითონ ავიდა და იმ მღვიმილამ ვადმოუვლია რამდენიმე კაკლის ფიცრები; ძველი უშველელბელი ლაფინები და ერთი კაცის, თემოს ძალი ორ არშინაინი. ეს მოხრახლებელი გვარწმუნებდა ჩვენ, რომ თვითონ იყო იმ ქალთან და თვითან საკუთარის თვალებით უნახავს, და მოწმით წმინდა გიორგიც მოგვიყვანა და გრაფი რაზმოზრდუცი, რომელიცა იმ დროს იმ ქალთან ყოფილიყოს. ამ გრაფზედ ეს ამბავი ორჯელ მოთხრეს და ალბათ მოხდა ამ გვარი რამე საქმე. ჩვენმა მგზავრმა, იმერელმა კი დუშაბა, რომ ვითამც ის ლაფინი ჩაუტეია კიდევაც, და იმ ქალსა „ისტე ჭაწა ფეხი ჰქონია, რომე, მისდღემში მისთანა ფეხი, აჰ, არ მინახავს; რაშუაშია, ბოჭვის ფეხი, ბატონო, რომე, ხუთი იერთათ ჩვეილდა იმე ლაფინშიო.“

მკათათვის 23, განთიადისას, მივატრავთ ნიკორის-ბოლო და სადილობისას ლაილაშს მივედით; მივედით ლაილაშს, საცა ლეჩხუმის უფლის ნაწილნიკის ბინა არას, მიროვარი სული ანუ სამსჯავრო, შკოლა და ბაზარია. ერთი სიტყვით დაბა ლაილაშში ლეჩხუმის პირველი ქალაქია. შთელი გზა, ნიკორის-ბოლოდამ მოყოლებული ლაილაშამდინ ისე კარკათ არის გაკეთებული და იმისთანა მშვენიერ ხეობაში მიკლანკნი-მოკლანკნილია, რომ გუნებაში მიხაროდა რომ ამისთანა ხამს და მიუკარებელს ადგილებში, ისე მშვენიერად გაბლანური ყოფილა და სულ შოსსეთ დაგებულია ლაილაშს რომ მივედით, მშვენიერ ქვით-კირის სასაფლო შკოლის შენობაში დაგვაბინავეს. ეს შენობა ახლად იყო აშენებული, რომელშიაც ლაილაშის სასწავლებელი ყოფილა გახსნადი, საცა როგორათაც თავადლა და აზნაურთა შვილები სწავლობენ, აგრეთვე გლეხობის შვილებიცა. ამ დროს მოწაფეები თავ-თავის სახლებში იყვნენ საზაფხულოდ გასტუმრებულნი; და რადგანაც ლაილაშში სხვა თავისუფალი შენობა არ იყო ამ დროს თავის სტუმრებისათვის, ამიტომაც ბინათ ჩვენ ეს

შკოლის შენობა მოგვეცეს. მინდა ვამეგო როგორამ ამ შკოლის ამბავი და აღმეწერა კიდევც, მაგრამ ჩემს საუბედუროთ თვითან შკოლის მასწავლებელიც იმ დროს, სხვაგან ყოფილიყო, ასე რომ, ვარდა ამისა რომ ეს შკოლის შენობა აშენდა ლეჩხუმის თავად-აზნაურთა შემწეობით, და არის გრძელი ქვითკირი, რვა თუ ცხრა თვალი ოთახი აქვს, კლასები და ყოველის ფერი კარგათ და ჩინებულათ არის გამართული და მასწავლებელიც ქართული კაციც ყოფილა, მე სხვას ვეღარას ფერს მოგახსენებთ; და კიდევ იმას, რომ ამ შკოლაში ორმოცი თუ ორმოცდა ათი ყმაწვილი სწავლობსო. ჩვენს ბინაზე როგორც მივედით თუ არა, იმ წამსვე ლაილაშის მბრძანებლებმა ვალად იცნეს ჩვენი ამბის შეტყობა და მოკითხვის გამოგზავნა, თუ როგორ მშვიდობით მოვიარეთ ქუთაისიდან.

უნდა ვსთქვა, რომ ქუთაისისა და ლაილაშს შუა ცხენით სასიარულო გზა-მშვენიერია; და ამ დროს დიდი მუშა ადგა იმ გზის გასაგანიერებლად, ეკიავეების სასიარულოდ. მოთხრეს კიდევც, რომ ვითამც ფოშტის ცხენების დაყენებასაც აპირებენო.*) ქუთაისიდან დაბა ლაილაშს მიმავალ კაცსა ან საკუთარი ცხენი უნდა ჰყავდეს ან არა და ბეგრის ცხენით უნდა იაროს. მე ძალიან მომეწონა ქუთაისისა და ლეჩხუმის უფლებების ნაჩალიკების დაწყობილობა; არა თუ ამ ორის უფლების უმშურსებისა, აგრეთვე დანარჩენის უფლებისაც; საქმე იმაშია რომ, ყოველს სამამასახლისოში, რომელიც შეიცავს 6 ან 10 სოფელს, მამასახლისის სოფელში ფოშტები არის გამართული სოფელის ხალხის ხარჯით, ესე იგი სოფლის უზარეულენიაში, კანცელარიაში ხუთი ან ექვსი საჯღოამი ცხენი მგზავრისათვის მზათ არის, ხანდისხან მეტიც. რომელიმე გლეხ-კაცს იჯარით აქვს ადგილი ამ გვარი ფოშტის ცხენები; ხუთი, ექვსი, ან რვა ცხენი უსათუოთ უნდა ჰყავდეს, და რასაკვირველია უმეტესად ან უმეტეს ცხენებია, ან მართო კვებებიანი; და სოფლების საზოგადოება თითო

*) ჯერაც ან დაუთვინებიათ, თუცა მის შემდეგ რუსეთში ყოფილ ეს მოსახლე წელიწადი მოჰბის; მაგრამ ისიც კარგი რომ უპირისუფელ და სულს იმედს ამოგვეყ.

ცხენზე ამ მოიჯარადრეს წელიწადში ექვს ექვს თუმან ფულს აძლევს. ამ კაცმა ყოველს მგზავრს რომელსაც „პადაროქნა“ აქვს, ანუ „открытый листъ-ი“, უნდა მიართვას ცხენები და მგზავრმა თითო ვერსტზედ და ცხენზედ უნდა მისცეს ხოლომე სამ-სამი კაპიკი, პრაგონი. ეს კაციც, რომელსაც იქ ეძახიან „ფოშტას“, თავის ცხენებს უნდა გაჰყვეს ხოლომე, მეორე „ფოშტის სტანციამდინ“ როგორც იქ ასახელებენ; და აქა, ამ გვართვე ცხენებსა სცელიან და მგზავრი დაუბრკოლებლად მიდის. მაგრამ უნაგირები კი ან საკუთარი უნდა ჰქონდეს მგზავრს ან არა და უბრალოდ კეხზედ უნდა შეჯდეს. ხანდის ხან ამისთანა სტანციებს შუა ხან ხუთი ვერსტია და ხან ოცდა ხუთი და ორმოციც—ეგ სოფლის კანცელარიაზე ჰკიდია. რა სიმორხვედ კანცელარია არის, „ფოშტაც“ იქ ყოფილა. ამ გვართად, ჩვენ ქ. ქუთაისიდან მოიჯარადრის ცხენებით, რომელიც თავს ისახელებს „ფოშტა ვარ“, მიველით ჩვენ ქუთაისის უფლის, ს. ფელს მექვენას. აქა კარგა ხანს შეგვიკარგეს, ცხენებს იჭერდნენ სათიფეებში; მოგვიყვანეს ახალი ცხენები; პრაგონიც ჩაიდგო ჯიბეში „ფოშტამ“ და მიგვიყვანა სოფელს ნიკორის ბოლოს, საცა „ფოშტა“ არ ყოფილა თურმე და მეორე დღეს იმავე მექვენას ცხენებმა ლაილაშს აგვიყვანეს ასე, რომ ქუთაისიდან ლაილაშამდინ 80 ვერსტია და ხოლოდ ერთხელა ჰსცელიან ცხენებს, მექვენასა. ახლა ამ ცხენებსა, უკან რომ დებრუნდებთან, კიდევ მოჰყავთ მგზავრი, და პრაგონსაც მეორეთი იღებენ. მე მეგონია, რომ ამისთანა დაწყობილობა, რომ ჩვენს გარის უფლებშიაც შემოიღონ, ურიგო არ იქნებოდა; მაგრამ ჩვენს საუბედუროთ ჩვენი ნაჰალნიკები არ ყოფილან თურმე ქუთათურებზედ გამკრიახი ხალხი, თორემ ჩვენს შიაც შემოიღებდნენ ამ გვარ შემსუბუქებულს მგზავრობას.

დაბა ლაილასში მდებარეობს მალაღ მთაზედ; ამასაც ლაილაშის მთას ეძახიან; უმეტესი კი ამბობს რომ მთა-ლა.ლა ჰქვიათო. ლაილაშს მშენიერი გადასაქედი აქვს, ლეჩხუმს გადაჰყურებს; დაბასა დიდი ყაბახი აქვს და ამ ყაბახზედ ჩინებულ ბაღს ჰმართვენ და ამ ბაღიდან ლეჩხუმის სოფელ-

ბი მოჩანან ორმოცამდინ, მოჩანს ის მშენიერი გზა რომლითაც ჩვენ მივედით, და რომელიც მთა-ლაილას გარს უყლის და ეკლავნება, იმ გვართად როგორც დიდი შოსესს გზა სურამის მთაზედ. ამ ბაღიდან კარგთა სჩანს მდინარე ლაჯანურა, რომელიც მთა-ლაილას ქვეშ მიმდინარობს და რიონს მარჯვენა მხარეს ერთის. ნიკორის ბოლოს ათ ვერსტს, რომ გადმოვსცილდით, საცა ლაჯანურა რიონს ერთის, რიონის წყლის პირი მივატრავთ და ლაჯანურის წყლის პირის გზას დავადექით, რომელიც ათ ალაგას ლაშაში ქვიტიკირის და ხის ხიდებზე გადადის წყალსა. თვითან ლაილაში კი ძალიან მალაღ მდებარებს ამ ლაჯანურაზედ, ასე რომ დაბაში წყაროს წყალსა სმენ, და წყალიც მშენიერი და გემოიანი და მარგებელი ყოფილა. ჭარგა-ძალი შენობა არის ლაილასში; ბევრი თითო ეტყვიანი ქვიტიკირის სახლები ყოფილა; უთვალავი დუქნები, ზოგი ხისა და უმეტესი ქვიტიკირისა, და სულ ურიებისა ყოფილა. დაბას მტვრელები უმეტესი ურიები არიან. დაბას-ლეჩხუმის უფლის ნაჰალნიკის სახლია თავის უპრავლე-ნიით; სამსჯარო სული; ეტაპის სახლი, სასოფლო მალაზია; შკოლა, ეკლესია, ურიების სალოცავი თორა, მათი შკოლა და ბაზარი. თითქმის ქალაქი ყოფილა! *).

23-ს მკათათვიდამ 29-ს რიცხვამდის ჩვენ ლაილასში დავჩნით, რადგანაც მე თვით ლაილასში მქონდა საჭირო საქმე და აგრეთვე ლეჩხუმის უფლის შიაც, და ამ ექვს დღეში ჩვენ ნელ-ნელა და კობ-კობტათი თავისუფალ-სვანეთისაკენ გამგზავრებისათვის ეგმზადებოდით. სვანეთისაკენ გამგზავრება კობტათი გვაძიებდა და გვაბრკოლებდა მითი რომ, რა ხანსაც მგზავრობას მოუწოდებდით დარახნიც სვანეთში ყოფნასაც მოუწოდებდით ჩვენა ყოველ ნაირი ჩვენი სარჩენი, ხარჯი, ხორავი თან უნდა წაგვეღო და ან საკუთარი ცხენები უნდა გვეყოლოდა და ან უნდა

*) ესავეთველი ეს არის რომ ამ დამას სრულიად თავი მიუხედავად და ლეჩხუმის უფლის ნაჰალნიკის უმაღლესია მთა-საღ ლაჯანურაზედ გადავსვით და ლაილაში, საცა იმისთანა ცხენა არის, რომ ქუთაისს კი ავიტყოს. კარგისა ვაგორზედ ვა-მოცელს ვიღვე ქოი მკარამ კარგი აგწედ—უწერეთა და....

გვექირავნა; და ეს უფრო გვაბრკოლებდა, იმიტომ რომ ძრიელ იშვიათათ ბედვენ ლეჩხუმლები თავისის ცხენების მიქირავებას სენანეთის მოგზაურობისათვის; და ისიც, რომ სენანები თურმე არასდროს და არას გზით თავის ცხენებს, ვისაცა ჰყავს, მგზავრებს არ აძლევენ და ვერაფრის ფულით სენანეთში მგზავრი ცხენს ვერ იქირავენ. ამის მიზეზები სულ დაწერილობით ქვემოთ იქნება მოხსენებული. მაგრამ როგორც იყო, ჩვენ ექვსის კვირის სამყოფი ყოველისფერი მოვიზაადეთ, და ცხენებიც ვიქირავეთ; ოთხი ცხენი, დღეში ექვს აბაზად ლეჩხუმელ-კაცისაგან, რომელიც თვითან გამოეგყევა ფეხით, და ხან და ხან კი ჩვენ ბარგზედ ზევიდამ დააჯდებოდა, თუმცა კი მისივე ცხენს კარგათ უმძიმდა.

30-ს მკათათვეს, გათენებისას ლაილაშიდამ გავედით და სენანეთის გზას დავადექით, ჩვენ ეიყავით—ცხრანი, და გვეყანდა თოთხმეტი ცხენი, ზოგი ბარგს ქვეშ, ხორაგსა და ხარჯს ქვეშ, და ზოგზედ ჩვენ ცხრანი ვისხედით. უწინდელის ქუთაისის ლუბერნატორის ბრძანებით ჩვენთან უნდა წამოსულიყვნენ სენანეთის პოლიციის პრისტაი თავლი ზაქარია ჯორჯაძე, თავისი მთარგმნელითა (პერევიალჩიკითა), ბაქრაძე, ლეჩხუმის უფლის ნაჩაღნიკის ბრძანებით, გამოეგყევა მილიციის პრაპორსნიკი სამთელაძე და დანარჩენნი იყვნენ ჯორჯაძის ჩაფრები. სუყველა ეს პირები ჩვენ ლაილასში დავიხილენ სულ მთლად მომზადებული ამ მგზავრობისათვის, რომელთაც წინათვე მისვლიათ მოწერილობა ქუთაისიდან ამ მგზავრობის თაობაზედ. ერთს საათს შემდეგ, მთა-ლაილას დიდ თვადღმართს დავემოთ და ლაჯანურის ფრას გავსცილდით*). ამ გზაზედ გავიარეთ ლამაზი სოფლები: გუ, ლაჯანა, ახალ-ქალა, ორბელი, და ქუშტერი. ეს სოფლები მდებარეებნ მთა ლაილას პირდაპირ მთის ქედზედ ლაჯანურის მარჯვენა მხარეს. ამ სოფლებზე მიდის კარგი გზა, თუმცა ძალიან ვიწრო, ასე, ორი ცხენოსანი ძლიეს დაეტევა, მაგრამ სულ

შოსსით დაგებული, და ეს გზა სკრის ჩინებულ ტყეს, მუხის, კაკლის, ფენის და წიფლისას, და ამ უმრავლეს ხეებზედ ეკერის სხვილ-სხვილი ვაზი, მალღნარი, და ეს გზა სენანეთის ვიწროვამადის მიდის და იქ თავედება, და სკრის მთებს, ხეობებს ღვდევებს, ხეეებს და ხრამებს. სოფ. ქუტეტრს ცოტათი შევისვენეთ, და გავსწიეთ; ორი საათის სავალის შემდეგ მივედით სოფ. მურს, ლეჩხუმის უფლის უკანასკნელ სოფელს, სენანეთის სამძღვარზედ.

კოტე სსინსელი.

(შედეგო უქნა)

ბრძოლა რომის დასაპროვალად

(სექტენური ოსზულება რუსულადამ თარგმნილი, Sin Kampf um Rom, von Dobn. 1876)

I

ს კ ა მ ბ ო ა დ ი .

სტამბოლში იმპერატორის სასახლის ერთ-ერთს ოთახში ფეხზედ იდვა ერთი ვერაჯრად გამოსაჩენი ტანად—მომცრო კაცი. იგი იყო ღრმად ჩაფიქრებული. მის გარეშემო სრულიადი ღუმილი სუფევდა. ჯერ თუმცა დღეს ბინდი არ მოაროდა მაგრამ ფანჯარას, რომელიც ეზოს გადაჰყურებდა ჩამოფარებული ჰქონდა მძიმე ოქროს ქსოვილი ხალი. ამ გვარივე ხალი ეშალა ჩუქურთმით ნაკეთს იატაკზედ.

ოქროს ვარაყიანს კედლებზედ ჩამორიგებული იყო-ლუსკუმები ყველა ქრისტეს მარწყმუნე იმპერატორებისა კონსტანტინედამ დაწყებული. ტახტს ზემოდ ესვენა დიდი, კაცის ტანის სიმაღლე ჯვარი ხალასი ოქროსი; ჯვარს შუაგულში ჰქონდა ჩატანებული ნაქერი ვითომ იმ ჯვარისა, რომელზედაც ჯვართაცვს იესო ქრისტე.

რამდენჯერაც ტანად-მომცრო კაცი გაივლიდა ჯვრისაკენ, იმდენჯერ თავს მოუხრიდა წაღმე თაყვანების ნიშნად. ბოლოს შედგა რომის სამფლობელო ქარტის წინაშე, რომელიც კედელზედ ეკიდა. დიდხანს უყურა ამ ქარტას, ბოლოს ამოიხხრა და ორივე ხელი მიიფარა თვალებსა და სახეზედა.

მას არ უდარგოდა არც თვალები და არც სახე; მაგრამ ერთიც და მეორეც ბეგრს რამეს ვა-

*) ესაა ამ აღაქმულ ამის ამქრებული ასლი უსწდის ნაჩაღნიკის უსწდისა, სამჯგობი და სსეა, ე. ი. ლაილაში. კე ამის გადმოტანლი.

მომეტყველობდა, აესაცა და კარგაცა. სიფრთხილე, მიუნდობლობა, მელაქუობა, გამოპკრობა მის მოუსვენარსა და ჩამომპყრალს თვალეზში. ღრმა ნაკეცი, უფრო მზრუნველობისაგან ვიდრე ხნიერობისაგან, ეჩნეოდა მის წინ გამოშვერილს შუბლსა და გამზღარს ლოყვებსა.

„ეინ ცის რით გათავდება!“ ამოიკვნესა მან და შეიკუმშა გაქნავებული ხელები. „მე გული მითხრობს, რაღაც ცხიველი სული მიწვევს დამიწვევს. ეინ ცის? იგი ანგელოზია თუ სატანა? ეინ ამის ხნის მე ჩემს სიზმრებსა? მომიტყევე, ერთასო ღმერთო, მომიტყევე ერთგულსა მონასა შენსა... მე თანამდებ ვარ, გაუბედო, თუ არა?“

კვლავ მოჰყვა ოთახში წინა და უკან ბოლოს ცემისა. ხოლო ნელიად აიხადა მეწაჭული ფარდა კარებისა. მხლებელი ოქრომკედილ ნაკერის ტანისამოსით შემოვიდა, დაცა მუხლებზედ ტანად-მოძროკო კაცის წინაშე და დაიკრიფა რა გულზედ ხელნი, მოახსენა:

— იმპერატორო! შენგან დაბარებულნი დიდებულნი გაიხიზნენ.

— მოითმინონ, უპასუხა იუსტინიანმა და ჩამოჯდა სპილოს ძვლისა და ოქროს სელზედა: მონათივე მე ვერცხლის წულები და ქლამიდა.

მხლებელმა მონათივა და ჩააცა წულები მალაქ ქუსლებიანი, რომლის გამოც ეს პატარაკაცი ერთს გოჯზედ ამაღლდა; მხრებზედ წამოასხა ოქროს ვარსკლავებით მოფენილი წამოსასხამი. რა ნიეთსა ცხელში აიღებდა, მხლებელი ჯერ ემთხვეოდა და მერე მიართმევდა. როცა მხლებელმა თვისი სამსახური შესარულა, ისევე აზიელთა ჩვეულებებისა მებრა მუხლი მოუყარა იუსტინიანეს და შემდეგ აღდა და გარედ გავიდა.

იმპერატორი იუსტინიანე მარცხენას ხელით დაეყრდო სვეტის ნაქერზედ, რომელიც იერუსალიმის ტაძრადამ იყო მოტანილი; გაიმართა ტანში როგორც ჩვეულება ჰქონდა როცა ვისმე ინახულებდა და გაჩერდა შემოსავლის კარის პირდაპირ.

ფარდა გაღიწია. ოთახში შემოვიდა სამი კაცი. ამათაც როგორც მხლებელმა, მუხლი მოუყარეს იუსტინიანეს. ესენი იყვნენ უპირველესნი დიდებულნი იმპერიისა.

იუსტინიანემ თავიც არ მოუხარა სალამის გადასხდელად და უთხრა:

— ჩვენ მივიწყეთ თქვენ იმისათვის, რომ გკითხოთ რჩევა იტალიის შესახებ. თქვენ ხომ ვასინჯეთ კიდევ ყველა სიგლები: წერილი ღროებით მმართველის ქალისა და ოქმები მამულის-მოყვარეთა. თქვენ სამი დღე გქონდათ ჩემგან მოცემული, რომ მოგფეჟოხათ. ჰსთქვი პირველმან შენ, სარდალო მხედრობისაო!

ეს ჰსთქვა და შეხედა ამ სამში ერთს, რომლის დიდებული, წამოსადეგი და მშვენიერი სანახაობა აღმოაჩინდა, რომ ნამდვილი გმირია. იგი იყო შეჭურვილი სომარის ძვირფასის იარაღითა. მისი ცის-ფერი თვალნი, დიდრონი და ქორულე მჭერეტელნი, სასე იყენენ სითამამითა და ნდობითა, სწორე ცხვირი, სასე ლოყები მის სახეს ჯანმრთელობის ფერსა ჰსდებდა, განიერი გულ-შეკრდი, პერკულესის მხარ-ბეჭი მის ღონეს მოუთხრობდა; გარნა ბაგესა მისსა, გარემოცულსა რველად შეკრეტილის წვერითა, ეტყობოდა გულ-ბილობა და კეთილ-სულხანა.

— ხელმწიფეო, უპასუხა მან მტკიცე და რიხიანის ხმითა: ბელიზარის რჩევა ყოველთვის ერთი და იგივეა: თავს დავეცნეთ ბარბაროზთა. ჯერ რა ხანია მას აქედ რაც, შენის ბრძანებით მტვრად აღეგავე აფრიკაში ვანდალნი 15,000 კაციო. მიზოქე მე 30,000 კაცი და ვერხთა წინაშე გაიგვარებ გოთთა გვირგვინსა.

— ძალიან კარგი, მიუგო მხიარულად იმპერატორმა: მე მიამა და მომწონს შენი სიტყვა. შენ რაღას იტყვი, ტრიზონიანო, ჩემთა რჯულის მცოდნეთა შორის უპირველესო თვალო.

ეს სიტყვები მიჰმართა მალას კაცსა, რომელსაც კარვად გახსნილი შუბლი ჰქონდა, შვიდობიანი თვალნი, სიმტკიცით მოქედელი ბაგე. მიელს მის სანახაობას დედა ბეჭედი ჭკვისა ძლიერისა და მორატმულისა.

— ხელმწიფეო, უპასუხა მან მშვიდობიანის ხმითა, აუჩქარებლად: მე ვაფრთხილებ, მოერიდე მაგ ომსა. ომი ეგე უსამართლოა.

— უსამართლოა! შეწყვირა იუსტინიანმა გულნაწყენად: მაშ უსამართლოა დავებრუნეთ ის, არც რომის იმპერიას ეკუთვნოდ!

— ეკუთვნოდა! შენმა წინაპარმა ზენონმა შეკრულობის ოქმით გადაჰსცა დასაცლეთი თეოდორის და გოთებს მას შემდეგ, როცა მათ ძირს დაჰსცეს ამაყი და ზეიადი ოღოაქრი.

— თეოდორისი უნდა ყოფილიყო იმპერატორის მოადგილე და არა იტალიის კოროლად.

— ემსტეკათ რომ ეგრეთა. გარნა როცა კოროლად განდა, მაშინ იმპერატორმა ანასტასიმი იგი კოროლად აღიარა, კოროლადე აღიარა მერედ ბიძა შენმა იუსტინმაც და თვით შენცა.

— მართალია, ხოლო ეგ გაქირების გამო მოხდა. ამ ქამად კი იგია გაქირებული და მე ვარ ძლიერი... მე მსურს ჩემგან აღიარებული ეხლა უკუემსტეკა.

— აი სწორედ მაგას ემსთელი მე უსამართლობად.

— შენ, ჩემო ტრიბონიანო, სწორედ მოუწელებელი ხარ, შენ თავის დღემ არ გადაკეთდები. შენ უჯიათი და ჯიუტი შეკანონე კაცი ხარ და თუ გამოდგები რაშიმე ისევე კანონების დაწერაში თუ ხოლო პოლიტიკაში მე ამას იქით შენ აღარ დაგეკითხები აბა ერთი მითხარა, რა საქმე აქვთ ურთიერთ შორის სიმართლეს და პოლიტიკასა.

— სიმართლე, ჰოი იუსტინიანე, უკეთესი პოლიტიკაა.

— ნუ თუ? ალექსანდრეს და ცეზარსა ეგ აგრე არ ჰქონიათ მიღებული.

— და ამიტომაც, პირველი რომევერ დაასრულეს მათ თვისი საქმე, და მეორე... ტრიბონიანმა სიტყვა შეასწავიტა.

— ჰა, ჰსტეკი მეორე რადა?

— მეორე იხა რომ შენ არც ცეზარი ხარ და არც ალექსანდრე.

ყველანი ჩაჩუმდნენ. რამოდენიმე ხანის შემდეგ იმპერატორმა გულდამშვიდებით ჰსტეკა: შენ, ტრიბონიან, ძალიან გულ ახდილად ლაპარაკობ.

— როგორც ყოფილთვის, ხელმწიფეო.

იუსტინიანი მარდად მიტრიალდა და უთხრა მესამე დიდებულსა:

— შენ როგორღა ფიქრობ, ნარზეს?

ის ცივი ღიმილი, რომელიც მოუვიდა ნარზეს ტრიბონიანის სიტყვებზედა, სწრაფად ვანუქრა. ეს იყო მახინჯი კაცი, ტანად იუსტინიანეზედ უფრო დაბალი. იგი იყო მელიოტი, ლოყები სწეულსავეთ ჩაჰყვითლებოდა, მარჯვენა მხარე მარცხენაზედ მაღალი ჰქონდა, ცოტად კოკლოზდა კიდევ მარცხენა ფეხზედ და ამის გამო ოკროს თავიანს ყვაჯრეზედ იყო დანდობილი.

მაგარა ისარსავეთ განმავაზბელს მის თვალთა მხედველობაში მიიღვენ კეთილმოზიბობდა გამოპკრთოდა, რომ მისი სიმახინჯე კაცს ავიწყლებოდა. მისი თვალთა მხედველობა ჰსდგებდა თითქმის სა-

ზარელს მის პირის სახეს რაღაც დიდების ნიშანსა და სწეულეზბრივი სახის მეტყველება, გამომძქმელი მორჩილებისა და უპირატობისა, მის თვალადობას თითქმის მიმზიდველობას აძლევდა.

— ხელმწიფეო, მიუგო მან მტკიცე ხმითა: მე არ ვიჩხევი რამ დაიწყე—ამ ქამად, იუსტინიანის თვალეზში გაიელა უქმაცოფილებამ.

— შენც ხომ სიმართლის მიხედვით არ ამბობ მაგას? ჰკითხა დაციენებით იმპერატორმა.

— მე ვსტეკი: ამ ქამად მეთქმი.

— ვითომ რატომო?

— იმიტომ რომ სამუქრსა შენ უნდა ასწროს რაც საქროა. ვინაც უქრის თვისის სახლის დაცეა, იგი არ უნდა ეტანებოდეს სხვისასა.

— მაგითი რა გინდა ჰსტეკა?

— ის მინდა ვსტეკა, რომ დასავლეთილამ გოთთავან ჩეენს სახელმწიფოს არა ვითარი შიში არა აქვს. მტერი, რომელსაც უეუქლიან ჩეენის სახელმწიფოს განადგურება, აღმოსავლეთისაკენ არის.

— სპარსნი რაღა მსულეჯარებით წარმოსტეკა იუსტინიანემ.

— როდის აქედ, ჰსტეკა ბელიზარიმ, ნარზეს, ჩემს ღილს მეტოქეს სპარსთა შიში მიჰსცემია?

— ნარზეს არა ვისი შიში არა აქვს, მიუგო მან ისე, რომ თვის მოპირდაპირეს არც კი შეხვებდა ნარზეს არ ეშინებოდა არც სპარსელებისა, რომელნიც დაუმარცხებია და არც შენი, რომელიც მათ დაამარცხეს. ხოლო მე კარგად ვიცი აღმოსავლეთის ვითარება. თუ სპარსნი არა, სხვანი მოგვესევინან. განსადელი, მომავალი ბიზანტიანე, ტიგრიდამ მოღის და არა ტიბრიდამ. შენთვის, ხელმწიფეო, რომავლთა სახელისათვის, რომელსაც ჩვენ კიდევ ვატარებთ, სამარცხენოა, რომ ყოველს წეღიწილდ ხოსრომსაგან მშვიდობიანობას ვყიდულობთ ოკროს ძლივითა.

იუსტინიანეს სიწითლემ გადაჰკრა პირის სახეზედ.

— მაგ რივად როგორ ჰსთარგმნი საჩუქარს რომელსაც ჩვენ მას ეუგზავნი?

— საჩუქარს! აბა ერთიკერა დაუგვიანდეს, თუ ხოზრომ არ ვადაბუგოს შენი საფლები...

იუსტინიანემ დაიწყო აღიღებებით სიარული ოთახში.

— მაშ შენ რას მიჩხევი? ჰკითხა მან ნარზესსა და გაჩერდა მის წინ.

— ჰქმენ ჯერ ის, რაც საქროა. მე კი ეშიშობ, რომ შენ ამას ვერ შეჰსძღობ. — და თუ ეგრეა, ვასწი იქით, სათიკნაც წაიტყუებს შენ დიდება და სახელი.

იუსტინიანემა თავი გაიქნია.

— შენ ევრაფრად მასიამოვნებ ხოლმე, ნარ-
ზეს, უთხრა მან სიმწართ.

— ეგ მე დიდი ხანია ვიცი, მიუგო გულდინ-
ჯად ნარზესმა.

— მაშ უშენობა აღარ იქნება! დაიძახა ამაყად
ბელიზარიმ. მე პატარა უფუგრო კაცსა ნულარ დაე-
კითხები, დილა ხელმწიფეო. მომეც მე ოცდა ათი
ათასი კაცი და ჩემს მარჯვენას თავდებად გაძლევ,
რომ იტალიას დავიპყრობ.

— მე კი, ჰსთქვა, ნარსეზმა, თავდებად ემსდებ
უფრო მომეტებულს, სახელდობრ ჩემს თავსა, რომ
ბელიზარი ვერ დაიპყრობს იტალიას ვერც ოცდა
ათი ათასის კაცითა, ვერც სამოცი ათასითა და
ვერც ასი ათასითა.

— მაშ ვინ შემსძლვებს იტალიის დაპყრობასა
და რამოდენის ძალითა? იკითხა იმპერატორმა.

— მე, უპასუხა ნარზესმა, ოთხმოცი ათასის
კაცითა.

ბელიზარი ცეცხლსაეით ანთოა, მაგრამ ევლა-
რა ჰსთქვა რა, რადგანაც სიტყვა ვერ იხერხა.

— თუმცა შენ შენი თავი ყოველთვის დიდად
მიგანჩნდა, მაგრამ შენ თავის დღეში შენს მტრ-
ქვსედ ეგრეთ მაღლა არ აგიწევია თავი, როგორც
დღეს. — უთხრა ტრიბონიანემ.

— მე არც ამ ჟამად ამაქსჩემი თავი მაგაზედ
მალა, ტრიბონიანო. გასინჯე. რაშა ჩვენ შორის.
განსხვავება: ბელიზარი დიდი გმირა და მე კი დი-
დი ლაშქართ-მძღვანი სარდალი ვარ. გოთთა ააო-
ტებს მხოლოდ დიდი სარდალი.

ბელიზარი ამაყად გაიშარათა წელში და თრთო-
ლით ხელი წააელო ხმალსა. ამასთან მან ის სანა-
ხაობა მიიღო, თითქო ამ მახინჯის გასარეს-ს ჰლა-
მისო. მაგრამ იმპერატორი შუა ჩამოუღდა:

— ბელიზარი დიდი სარდალი არ არისო! შენ,
ნარზეს, შეიო გიბამს თვალმანა.

— მე ბელიზარისა არა მშურს რა, არა მშურს
თვით მისი—აქ ნარზესმა ნელა ამოიხრჩა,—ჯანის
სიმართლეცა. ბელიზარი იქმნებოდა დიდი სარდა-
ლი, რომ ეგეთი დიდი გმირი არ იყოს. ყველგან
საცა კი მაგას ომი წაუგია, მარტო იმის გამოწაუ-
გია, რომ გარდამეტებულნი ვიბრია.

— დარწმუნებული ვარ, რომ შენზედ მაგასე
ვერ იტყვიან; ჩაუმატა სიტყვა ბელიზარიმ ნარზე-
სის საწყენად.

— დიად ბელიზარი, ვერ იტყვიან, იმიტომ-
რომ მე ვერ თავის დღეში ომი არ წამიგია.

ბელიზარი მოუთმენელობით შეტკუდა, მაგრამ
ამ დროს მზღვებელი შემოვიდა და აუწყა: რომ
იუსტინიანესაგან რავენაში გაგზავნილი დესპანი
მოვიდა.

— ესლავ აქ უხმე, ესლავ, დაიძახა იუსტინიანემ
და სკამიდან ფეხზედ წამოდგა.

— რაო, ალექსანდრეე, მარტო დაბრუნდი?
ჰკითხა იუსტინიანემ დესპანს მის შემოსვლის უმალ და
ამასთანვე მოუთმენელად ხელით ანიშნა, რომ ფეხ-
ზედ წამოდგარყო, რადგანაც ჩვეულებებისამებრ
დესპანმა მუხლი მოუყარა.

— მარტო, უპასუხა მოხდენილმა. ახალგაზდა
დესპანმა.

— როგორ მიდის იტალიის საქმე?

— შენთვის ძალიან კარგად, ხელმწიფეო.
გოთთა რავენაში აჯანყების ხმა და მმართველის
ქალის ამლასინტის გაქცევა ბიზანტიისკენ გეგარ-
და მთელს იტალიაში. რამდენჯერმე საომრად შეხე-
დნენ გოთნი და რომაელები ერთმანეთსა. თვითონ
რომში ქვეყნის-მოყვარეთა უნდოდათ მონაწილო-
ბა მიეღოთ საქმეში, განიზრახეს დიქტატორის აშორ-
ჩევა სენატში და შენი მოწვევა საშველად. მაგრამ
ყოველივე ეს უღროო იყო და შეთქმულთა გენი-
ოსმა მოთავემ შეთქმულნი ვერაჯერობით შეაჩერა.

— რომის პრეფექტმა გაგრა ოუსტინიანემ.

— დაილ, პრეფექტმა ცეტეგ. შეთქმულთ უნ-
დოდათ გოთებზედ თავ-დასხმა, შენი იმპერატორად
აილარება და ცეტეგის დიქტატორად ამორჩევა. მაგ-
რამ ცეტეგმა გულს ხანჯალი დაიბიჯინა და... უფრი
ჰყო.

— გულადი კაცია, წამოიძახა ბელიზარიმ.

— გასაფრთხილებელი კაცია, ჰსთქვა ნარზესმა.

— წაიკითხე წიგნი მმართველის-ქალის ამლა-
სინტისა; განაჯიძო დესპანმა, მაიწოდა რა იმვერა-
ტორსა მთელი ერთი ბოხხა წერილებისა:— მე მგო-
ნია, რომ ამ წიგნებში ღირს შესანიშნავი ცნობებია.

იუსტინიანემ ვაჰსკრა წითელი ზონარი წმინდა
სანთლით დაკურულის ფირფიტებისა და დიწყო წე-
რილის კითხვა. წერილი ამით აწყობოდა: იუსტი-
ნიანეს, რომამელთა იმპერატორს, ამალსინტა მე-
ფე გოთთა და იტალიელთა.

— რა? მეფე იტალიელთაო! გაიცინა იუს-
ტინიანემ.—რა უფუნური სახელი მიუღია!

წაიკითხა თუ არა წერილი, ფირფიტები ხელ-
ში თრთოლით შეკუმშა; თვალნი გაუბრწყინდნენ
და წინ მიიმართნენ, მის უმახილო პირის-სახეზედ
გამოაზტა კეთილშობილება, ძლიერი ძალი ჰკუისა;
და ამ წუთს შესაძლო იყო კაცს დაეჯერა, რომ ამ
პატარა კაცში, რომელშიაც იპოვებოდა აუარებე-
ლი ნაკლი და წერილმანობა, არის ღონეცა, დიდი
ღონე: დილობამატურის გენიოსობისა!

— ამ წერილით, ჰსთქვა მან ბოლოს და თვალ-
მაც გაუღღეა.—მე ხელთ მიპყრია იტალია და
გოთთა სამეფო.

მსტქე ესა და დიწყო ისევ ოთანში სიარული; ამ ქაიად ჯვარს რომ გაუარა, თავის მოხრა აღარ მოკვანდებია.

— მცველინო, მცველით გაუგზავნი ორი ათასს კო არა, რამდენსავე ათასსა, იმახედ მეტს რაც თეითან სურდა. მენ, ბელიზარი, წინ გაუძღვები მათ! — ამა ძღვენიცა: მსტქეა ალექსანდრე, და მიათოვა იმპერატორს მშვენიერი უყოთი ძვირფასის ხისა, ოქროთ მოკვდილი: — აი ვასალები. აქ მისის სახის სურათია.

ამ დროს ფარდლამ უჩუმარად და სხვისგან უჩინოდ გამოჰყო თავი ქალმა და ორი ელვითსაცე შევი თელი იმპერატორს მიაპყრო ასე, რომ ეკრავინ იქ მღვდლმა ის ქალი ევრ დიანას.

იუსტინიანემ სწრაფად მიაგერა გვერდზედ თვალმარგალიტი, მიჰწედა ერთს ძვირფასს ბუღდეს და ამოიღო მუნით პატარა ფირფიტა მშვენიერად გაუმენდილის ხისა, რომელსაც ოთხ-კუთხივ ოქროს ჩარჩო ჰქონდა გაკეთებული. აღტაცების ხმა მოისმა მისის გულიდამ; თვალნი აუპირიალდნენ. იუსტინიანემ ის ფირფიტა მიაწოდა ბელიზარის და უთხრა:

— რა დიდებულის სახის ქალია! ეს სწორედ ნამდვილი მეფეა, კოროლის ასული — და იუსტინიანიც ალტაცებით დაჰყურებდა მშვენიერს სახეს გოთთა დედუფლისას.

მაშინ კი ფარდა შრიალით აიხადა და ოთანში შემოვიდა თეოდორა, იუტინიანეს ცოლი. იგი იყო გრანდის მიმტაკი მანდილოვანი თავისის სიტყუფთა.

რაც კი მანამდე მოეგონა ქალთა მახვილ-გონიერებას, რაც კი სახელმწიფოს ღონისძიება ჰქონდა, — იგი ყოფილსავე ხმარობდა ყოველ დღეს, რომ დაეცვა სრულის ბრწყინვალეობით და სიუხვით თვისი გამოჩენილი სიტურფე, რომელიც თვადუქრელის ქუევისაგამო ადრეულად ჰქნობაში შესულიყო.

ყოჩნის ბოლოსათვი შავი თმა მისი ბრწყინავდა ოქროს ფრად, რადგანაც ოქროს მტვერი ჰქონდა იმახედ მოყრილი; თმა უყან ჰქონდა დაბლად გადათაცხნილი, რომ ლამაზი მოეგანილობა თავისა და ყელისა კარვად გამოჩენილიყო; წარბ-წამწამი შეეღებნა გუნდით და შვად უელავანდებ და ალის ფერი ტუჩებნი ისეთის ხელოვნებით აქენდა შეღებილი, რომ იუსტინიანეს, რომელიც მაგ ტურჩებს ჰყოცინდა ხოლმე, ეტყვი არ აულია მასხედ თუ იგინი შეღებილია ფინიკის მეწამულითა. ხელის ფხჩილითა ლამაზად მოკეთას ბეგრს საათებს ანღრამებდა ხოლმე ყოველს დღეს მისი, განსაკუთრებით ამისათვის დანიშნული, მხევალი.

მართალია, სახეს მისსა არ ეტყობოდა დიდებულებს; მისნი თვალნი, ცივად ბრწყინვალენი, არ აჩენდნენ დიდებულსა და ამაყს აზროვნებას: ტურჩთა ხედა უთამაშიდა ჩვეულებათ დაეპქუთული ღიმილი, რომელიც მომავალთა ნაკეთათვის კვლასა ჰსდებდა სახეს; ლოყებზედ და თვალთა ქვემოდა, კარვად რომ დაგვეკვირებინათ თელი, დიანიანებით ნიშნებს დალაღვისას.

მაგრამ ესლა კი, როცა იგი იდგა წინაშე იუსტინიანისა მშვენიერად მოლიმარე და ამასთან მოხდენილის კველუცობით მარცხენა ხელით ოდნე აეწიენა მძიმე კალთა მუქყეთილის ფარჩის კაბისა, იგი თავიდან ვეზამდე, მუშკამბარის სურნელებით აღსავსე, წარმოადგენდა მეტად მიმზიდველს მშვენიერს სანახაოვანს.

— რამ ვასარა ჩემი ხელმწიფე-პატონი? არ შეიძლება მაგ სიხარულში მეც წილი დაეიღო? იცითნა მან ტკვილისა და პირ-ფერობის ხმითა.

იქა მდგომათა მყისვე მის წინაშე მუხლნი მოიღრჩეეს. იუტინიანიც არიან, თითქო რაიმე დანაშაულში მოასწრესო. მას უნდოდა ქალის სურათი დაემალა როგორმე, მაგრამ გვიანლა იყო. დედუფლამო თვლი შეასწრო კიდევ სურათსა და აღარ მიაშორა.

— ჩვენ მოწონებით ვსინჯავდით სოცალის ხელოვნებას ამ სურათის ჩარჩოსად.

მსტქე ეს იუსტინიანემ და გაწითლებულმა მიაწოდა სურათი.

(შეუცეო უჩქეს)

ჰამრში მოგზაურობა.

ამს წინად ერთი შისანიშნავი ჰჯართი მოგზაურობას მოამხდარ: 26 აზრიდის ფელდელოფანში (მძირვასში) სუთი ჯადი წამელად ჰჯართი-მაცრებელში (აპოკრატში) და 28-ს სფონიკოსს გადმოჰმსდარან, სქე რამი მოედა ატლანტის ოკეანე 60 საათის განმავლობაში გადუფლათა, ე. ი. ორ დღე-ნახევარს.

დიდი ხანია მას აჭეო, რაც ჰჯარში სხვად მოიგონეს, მაგრამ აქამდისინ ჰჯართი მაცრებელი ვერ იყო სეგაწეობილი, რომ მისი შეუქობითი მოგზაურობას და დიდ მსხილსედა სიარულა შესაძლო ყოფილიყო. ჰჯარში აშეუბული მაცრებელი ჰარის სანარანს იყო მივლებული და სადღე ქართი წაიღებდა იქითვე უნდა წასულიყო. ჯგნს შეუღებან, რასაკვირვლავ, ას ძალდა ასწილას, ას ძირის დაუგებს და ეს ერთ ლაღვას შეკუთის მაცრებელი, მაგრამ მისი მიმართულება ვი მას სელთ და რისა. ამის გამოისობით შეუთასწებულა მოგზაურობას დიდად შესანიშნავად და დაწერდეს ზეცხიასი დიონისა, და გაგანდობთ ვიდევ მეთხველს ერთის პარიკლას კორნეს-პოსლანტის სიტყუთი. ეს მოგზაურობა ოთხის თამოსნიითი მოამხდარა, ფელმარქისას და აკოპისას. ექვსის თვის წინად უფ. ფელმარქისას იმისიანა მქსანსში მოაგზავნა, რომლის შეუქობითი ჯგნს შეუღებდა თვისს სუბთ შესწვლას მაცრებელის მიმართულება. ფელმარქნი იმს ვი არ ამტკიცებს, რომ მართლად იმისთანა რამ მოკვროს, რომლის შეუქობითი ყოველ უკან შეკვლავს მაცრებელის მიმართულების შეკვლა; არაჟედ ფელმარქნი ამბობს, რომ ეს სწორლად შეუღებულად, რადგანც არავითარ ჰჯარში მაცრებელი ჰარს ვერ გასწრის და მას პირდაპირ ვერ იტარს. ფელმარქისას მოალადა შეკვლავ მოთავიანა: ჰჯარში ყოველთვის მოამარგება იმდენად დიონიურ

ჭყერის დენა, რომ წაიღოს არქსტატო უფრო ჩქარა, ვიდრე რკინის გზის მატრანებელს. ეს ჭყერის დენა სხვა და სხვა სიმაღლეზე სხვა და სხვა მიმართულებას. მატრანებელს მუდამის სხეულისა და მდგომარეობას, რომ იმ მიმართულებას ჭყერის დენაში ჩაერთოს, სათიკუნს მკვერსავეს. ან ეს დანიშნულება აქვს ფლამინგის მარ მოკრიბის ატეხულებს, რომელიც მას შემდეგის სხვათა მოწყობისა: გაკეთების ერთ უმჯობესეს თვისება ბურთია, რომელსაც დიდი ორ სართულიანი ხავი ჩამოაბა და ძლიერი ორთქლის ოქროსი (ПОРОВАЯ МАШИНА) გაუკეთა.

თითო მოკრეხურმა ორი თბილი სახნის მუტა სხვა ხარგი არ წაიღო, თბილი ჩინგუის და თან წაიღეს 20 ტონისა და ნიჰის და ნახის-სარტვი ათი დუქისი შემქნარი კვერცხი და რამდენიმე ბოთლი ხორცის წვენი (БУЛОНЪ). სისმალე წაიღეს: ღვინო, კონიაკი და წყლი, — ეს სისმალეები ესხთ ტუბებში, რომელნიც ხავის გარედი იყენს მიკრეხნი. მოკრეხურები წამოიღებენ ფილაფილიდამ 14 (26) აბრისა დილის ოთხ საათზედ. გახით ავსებულე ბურთი ჟურ წყარად და ტოკოთ ადრად მალად, მერე კი თან და თან უფრო ჩქარა, მანამ ათი თასის ფუტის (სამ ვერსტამდე) სიმაღლეზედ არ ზვიდენ. ეს მოქმედილი იყო და მშვენიერი დრო იდგა. ჭარი იჭითი მიქრად სათიკუნს მოკრეხურებს ეს უდგათ. ოქროსი თვისებურად დაუსტრახის, ჩინისი და ტრიბლინი და ბურთი გაჭნად ფლამინგისავე. ცხნს სათის განმავლობაში არაფერი ცუდი არ შემთხვევითი რა: ბურთი სულ ათი თასის ფუტის სიმაღლეზედ მიიღობდა და მოკრეხურები სრულებით არა გამოხადენს მომართბას, რადგანც ისინი ჭარითა ერთად მიქმნებოდნენ, იმით უკონათ, რომ ჭარში არაფერი მომართბა არ არის. მუდამისას კარგა მდიანად დასაწყრდნენ. მეორე საათზე ბურთი დროულეში შევიდა და ხისლბო ვადგა. ჭყერის დიდი სისვლისკან ბურთისა, ხავის და მოკრეხურის ტანსემულეს ნიშის წყლამა დენს დიწყო. ხისლი ისეთი სქელი და განუწყურებელი იყო, რომ გარე თვისის საყოთარ ხელს კუდა სუდავად. ერთ საათი ასე იყო, მერე კი ისე მშვენიერად.

დამდეგ ისე მშვედობით გაიარა, რომელიც დღემ და მოკრეხურებს არა შემთხვევით რა. ფლამინგის და იკობის გარდა სხვებმა კარგად გამოიბიეს კიდრც და მეორე დილას ვადვიდეს განმართლად და სულად მეორე დღეც ისე მშვედობით გაატარეს, რომელიც პირველი. ბურთის ცრუტა გახი გაბრუდეს და ამისგანმო ძიარს დაე შევა, ასე რომ მხოლოდ 7,500 ფუტის სიმაღლეზედ მადიოდა. ოკინზე დიდი მიმოსვლა იყო სომადლებს. ეს ატეხულება უმტრებულად მოკრეხურებს, რომ მათი ბურთი იმდენ მსარეს მადიოდა, სათიკუნს სიმაღლეზე გილოდნენ, და მამსადამე მატრანებელი სწორებით მოქმედებდა. რადგანც სხეუ კარგად მიდიოდა ფლამინგის დასტრება მოხდამა და დამინა. ოთხი საათი ტუბებზედ იქნას. შემდეგ ბურთი ხისლად იმარ და ფლამინგის გამოიღობა. ჭარი უფრად გამოიღვალ და კამპისი ხიშხიხუდა მოკრეხურებს, რომ ჭარი სრულებით სხვა მხარეს

მიქრდა. ბურთივც საშინელის სისწრაფით ჩრდილოეთის კენ მიმართა. მოკრეხურები ძალიან შეშინდნენ, მხოლოდ იკობი იყო გულბუნად. ეს მზავი დილასის არ გასწავლია, სთქვა მას. ბურთი კი მანის ჩრდილოეთისკენ მიიქმნებოდა, და თან და თან უფრო და უფრო ახრდებდა. დაუსვდით, შემდეგ პირის-პირი ჭარი და ბურთი უკუღმად აღმოჩნდა და შენებრა. მაგრამ ჭარმა ჩქარა გამოიცივალა მიმართულება და მოკრეხურებს ისევ აღმოსავლეთის მხარეს მიუბრუნდნენ. გარდა ამისა, ამ დღეს სხვა არაფერი არა გადახდინათ რა. მაგრამ მესამე დღეს კი დიდ განხედლეს და ფაფურავს შეეშინებენ.

დიდი ნისლიანი დილა დაუდგათ. სხვა და სხვა დერითი მომთხრობის პირის-პირი ჭარი ჭქრდა. ფლამინგის თვისის მხარესს შემქნობით ბურთი ძილად გაუსვას იმ იმდენი ატევი იმ ჭარში ხადგოთ, რომელიც ვერსოსო, რდელსც მოკრეხურები 9,500 ფუტის სიმაღლეზედ ზვიდნენ ისევ დასავლეთის ჭარი (რომელიც უხდობათ) დაუსვდით, მაგრამ ეს ჭარი თან და თან ძლიერდებოდა და ბოლოს დილის რვა საათზე მდებარე გივალად გადოქნა. ეს გრძელი მართო სეიმო-ჭყერითი კარ იყო, არამედ თვით რაკეტებშიც, რომელიც საშინელს სანახობას წამოაღდენს: ტალეები მოქმედებით აღიარდა ჩინიდან და მათ შორის შავი უფსურული მოხანდა. ტალეების ტექტიკობა, ჭარის სტრუქტურა და ბოლოდ ქუხდელს ტექტიკობა და მოკრეხურებს. ფლამინგმა უფრო განკლებით გაიმეორა სული და დასასვას თვისი ამხანაგებს, რომ ბურთი გასულიყო. ბურთი, ამის გამო, საშინელის სიჩქარით ძიარს წამოაღდა, ოკინის საშინელის თან და თან უსდებოდნენ ისე, რომ მისი გრძელი უფრო და უფრო ცხადად ესმობათ მოკრეხურებს. წამოტრა მშინე იკობი, დილის გამუდობით ავრდა ამ სვლას, სხვა ბურთი გასული იყო, შარსინის ნაჭერი დადგა და გასული გაკურსა. ამ სქემში სულ ათი მისურტი არ გასულა. ამისგანმო ბურთი ასედა დაეშვა ასე რომ ოკინს დამ სულ 500 ფუტზედდა იყო მალად. ხოთი მისურტი, რომ კიდევ გასულიყო მოკრეხურის სივრცელის გამოკლამებოდნენ. იკობი რომ ძიარს დაეშვა, მისი განხანკობა გადაეგვიდა და სისურთითი კანხამ არ დასჩქეს. ბურთმა ისევ ზევით აიწია და 5,000 ფუტის სიმაღლეზედ ზიდა. გრძელი თრთმეტ საათმდე უეზრდავ. შემდეგ ბურთი ხისლში შევიდა და ორ საათზე ისევ მსე გამოჩნდა. მხვედროს მოკრეხურებს ჩრდილოეთის მხარეს სხეულთა დამინეს, რომელიც ბნელს ვარსასათი მოხანდა და უსურს წვდარ უნსურთ ცენტრად ამოუღობათ.

— ეს ისლანდათ თვისის ცენტრალ-მიკრეხურის შიობაა წამოამანს ფლამინგმა. ისლანდათ! იკობმა! სისურთული დივიდელს მოკრეხურებს. სარამის ხეთ სათიკუნე აღმოსავლეთისკენ რადარ მოდურევის სოლი გამოჩნდა, რომელიც ზევაში ძილეს უჩქრდა. ეს დრუბლები თუ სხეულთაა. ვითხულობდნენ — სხეულთა იყო. მოკრეხურთ თან და თან უსდებოდნენ მას და სლამის შეიდას სხეუ კარვს მშვიდობით ჩამოხდნენ ბრეტანში (სფორსკეთში).

№ 20 (1900)